

EUROPEISKA UNIONENS
DOMSTOL

Årsrapport 2024

Årsöversikt

Europeiska unionens domstol värnar unionsrätten

Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) är en av EU:s sju institutioner.

EU-domstolen är EU:s rättskipande institution och har till uppgift att säkerställa att EU-rätten följs och samtidigt se till att fördragen tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt. Den kontrollerar även lagenligheten av de rättsakter som antas av EU:s institutioner, organ och byråer.

EU-domstolen bidrar till att upprätthålla unionens värden och verkar för att fördjupa den europeiska integrationen genom sin rättspraxis.

EU-domstolen består av två instanser: domstolen och tribunalen.

Årsrapport 2024

Årsöversikt

Innehållsförteckning

Inledning av EU-domstolens ordförande	4
1. År 2024 i överblick	7
A. Året i bilder	8
B. Året i siffror	16
Institutionen år 2024	16
Verksamhetsåret (domstolen och tribunalen)	17
Språktjänsten	18
2. Den dömande verksamheten	21
A. Domstolen år 2024	22
Domstolens verksamhet och utveckling	22
Domstolens ledamöter	26
B. Tribunalen år 2024	30
Tribunalens verksamhet och utveckling	30
Nyskapande rättspraxis	32
Tribunalens ledamöter	36
C. Rättspraxis från 2024	40
I fokus Mobilitetspaketet 2020: rättvis konkurrens och förbättrade arbetsvillkor för en säkrare, hållbarare och rättvisare vägtransportsektor	40
I fokus Ekologisk livsmedelsproduktion och märkning av ekologiska produkter	42
I fokus Allmänhetens tillgång till avtal om inköp av covid-19-vacciner	46
I fokus Restriktiva åtgärder mot handlande som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende	50
Tillbakablick på några av årets viktigaste domar	54

3. Administration i rättskipningens tjänst.....	75
A. Inledningsord av domstolens justitiesekreterare.....	76
B. Årets viktigaste händelser.....	78
Överföring av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen.....	78
20-årsjubileet av 2004 års EU-utvidgning.....	82
EU-domstolen förstärker sitt etiska regelverk.....	85
C. Kontakter med allmänheten.....	88
4. En miljömedveten institution.....	91
5. Framåtblickar	95
6. Håll dig uppdaterad!	99

Koen Lenaerts

EU-domstolens ordförande

I en komplicerad omvärldssituation har EU-domstolen hållit den fastlagda kursen, med sitt uppdrag enligt fördragen att skipa rättvisa och upprätthålla rättsstatsprincipen som ledstjärna. EU-domstolen fullgör dagligen sitt värv att upprätthålla EU:s grundläggande värden och att bidra till skapandet av en rättsordning som är gemensam för EU:s medlemsstater. EU-domstolen har även lagt de nödvändiga grundstenarna för sin verksamhet under de kommande åren.

Under det gångna året inleddes en ny tidsålder för institutionen och för förhållandet mellan domstolen och tribunalen samt för förhållandet mellan dessa båda instanser och domstolarna i EU:s medlemsstater. Överföringen av delar av domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden till tribunalen utgjorde ett viktigt steg i den pågående utvecklingen av EU:s domstolsstruktur. Denna överföring av behörighet kommer att tjäna EU-medborgarnas intresse genom att skapa en bättre fördelning av arbetsbördan mellan de båda instanserna och därigenom göra det möjligt för domstolen att i större utsträckning kunna inrikta sig på sin roll som EU:s författningsdomstol och högsta domstol. Denna genomgripande reform har möjliggjorts tack vare ett kollegialt och effektivt samarbete mellan EU-domstolens båda instanser under hela processen, från utarbetandet av begäran till EU-lagstiftaren om ändring av EU-domstolens stadga till reformens praktiska genomförande. Det praktiska genomförandet har förutsatt ett nära samarbete mellan respektive instans justitiesekreterare och berörda avdelningar vid tribunalen, för att göra det möjligt för tribunalen att handlägga denna nya måltyp under optimala förhållanden.

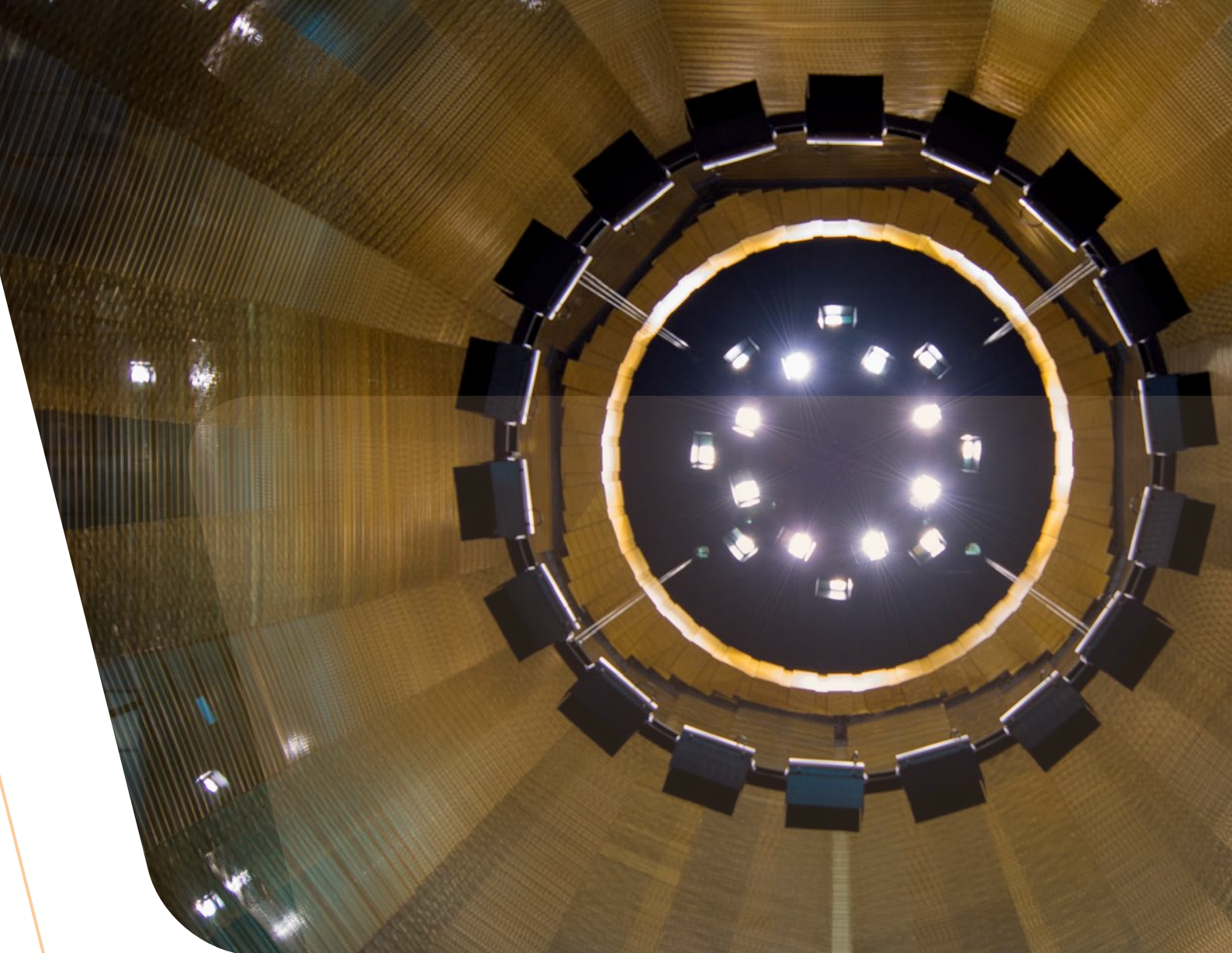
I maj 2024 högtidlighöll institutionen dessutom tjugoförsta dagen av EU:s största utvidgning, både vad gäller antalet medborgare och stater som berörs och den symboliska betydelsen. Högtidlighållandet skedde i form av ett symposium som belyste hur de tio nya staternas anslutning berikat vårt gemensamma arv genom den mångfald av nationella historier, kulturer och rättstraditioner som de förde med sig. Genom att sammanföra Europas båda halvor – öst och väst – i ett gemensamt konstitutionellt projekt som saknar motstycke i historien, illustrerar dessa staters anslutning också på ett konkret och slående sätt att det är EU:s fredstanke som står i centrum för den europeiska integrationsprocessen.

År 2024 präglades i organisatoriskt hänseende av ytterligare en partiell förnyelse av domstolens sammansättning som var särskilt omfattande med nio nya ledamöter som avlade ed som domare i domstolen. Fem av dessa nya ledamöter hade tidigare varit domare i tribunalen. Denna stora ombildning, som föregicks av ett mycket stort antal domar vilka meddelades den 4 oktober 2024, krävde en smidig organisation för att kunna ta emot de nytilträdde ledamöterna och deras kabinett under bästa möjliga förhållanden och för att minimera dess inverkan på domstolens löpande arbete.

Om vi blickar framåt mot år 2025 ser vi att institutionen står inför fascinerande utmaningar. Dessa utmaningar rör EU-domstolens externa kommunikation, där institutionens webbplats och webbplatsens sökmotor för rättspraxis kommer att genomgå en översyn samt en planerad lansering av en webb-tv-kanal som behandlar EU-domstolens verksamhet. Dessa projekt syftar till att tillgodose behoven hos jurister, men också att bidra till det grundläggande målet att föra EU-domstolen och dess rättskipande verksamhet närmare EU-medborgarna, för att bidra till en bättre förståelse av institutionens roll och av dess avgöranden. Men utmaningarna kommer också att beröra EU-domstolens framtida arbetsmetoder, där institutionen kommer att fortsätta sitt arbete med att utveckla it-programmet för ett integrerat målhanteringssystem och att utforska potentiella användningsområden för artificiell intelligens. Detta arbete kommer att utföras i syfte att institutionen mer effektivt ska kunna hantera det ökande antalet mål. Samtidigt bibehålls den höga kvalitet på institutionens avgöranden som erfordras för att fullgöra det rättskipningsuppdrag som EU-domstolen har anförtrotts, vilken erfordras för att den ska kunna uppfylla de krav som är förenade med detta uppdrag.

K. Lenaers

År 2024 i överblick

A. Året i bilder

Februari

Europaparlamentet godkänner att delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande överförs till tribunalen

Domstolen vände sig i november 2022 till EU-lagstiftaren och begärde att EU-domstolens stadga skulle ändras, så att delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande överfördes till tribunalen. Syftet med begäran var att upprätta en bättre fördelning av mål mellan de båda instanserna och att göra det möjligt för domstolen att kunna inrikta sig på rollen som författningsdomstol och högsta domstol. Europaparlamentet granskade denna begäran och förhandlingar ägde rum inom ramen för EU:s lagstiftningsprocess. Efter det att detta arbete var avslutat godkände parlamentet den 27 februari med stor majoritet denna viktiga reform.

Det internationella symposiet "Justice, Générations futures et Environnement" ordnat av Frankrikes Conseil constitutionnel

EU-domstolens ordförande Koen Lenaerts reste till Paris för att delta i ett internationellt symposium ordnat av Conseil constitutionnel (Frankrikes författningsdomstol) och Institut des Études et de la Recherche sur le Droit et la Justice. Detta var det första symposiet av sitt slag och det samlade ett hundratal deltagare bestående av ordförandena för nationella och regionala högsta domstolar samt ordförandena för internationella domstolar. Under symposiet diskuterades den växande inverkan som begreppet "framtida generationer" har i miljöprocesser i domstol.

Mars

Besök av Tjeckiens president Petr Pavel

Tjeckiens president Petr Pavel togs emot av EU-domstolens ordförande Koen Lenaerts och Jan Passer, domare i domstolen samt Petra Škvařilová-Pelzl och David Petrлік – båda domare i tribunalen. Besöksdelegationen träffade tjeckiska medarbetare på EU-domstolen och beundrade Míla Doležalovás målning *Na cestě*, vars budskap är hopp, frihet och humanism. Konstverket har lånats ut till EU-domstolens konstsamling av Masarykuniversitetet.

Den första årliga dialogen mellan Europaparlamentet och EU-domstolen

De fruktbara diskussioner som ägde rum mellan Europaparlamentet och EU-domstolen i samband med förslaget till förordning om överföring, på vissa specifika områden, av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen ledde till att parlamentet och domstolen beslutade att ge denna dialog en permanent struktur i form av ett årligt möte. Mötet avser att, med strikt iakttagande av maktodelningsprincipen, tjäna som forum för diskussioner kring frågor av gemensamt intresse som rör god rättskipning. Mötena kommer att diskutera hur EU-medborgarna uppfattar rättskipning och värnandet av rättsstaten samt möjliga förbättringar i hur EU:s domstolssystem fungerar i syfte att bringa EU-rättskipningen närmare EU-medborgarna.

Tre nya ledamöter i revisionsrätten avlägger högtidlig försäkran

Rådet hade utsett Katarína Kaszasová, Alejandro Blanco Fernández och João Leão till nya ledamöter i revisionsrätten. De nya ledamöterna avlade högtidlig försäkran inför domstolen.

April

Invigning av en utställning om EU-domstolens historia

En utställning om institutionens historia invigdes vid EU-domstolen. De båda domstolsinstansernas historia och utvecklingen av EU-domstolens byggnadskomplex berättas genom fotografier, konstverk och föremål. Utställningen är öppen för samtliga besökare.

Final i rättegångstävlingen "European Law Moot Court"

"European Law Moot Court" ordnades för första gången år 1988 och är den största rättegångstävlingen i EU-rätt. Första pris i 2024 års upplaga vanns av Madrids universitet som i finalen mötte det italienska universitet Roma Tre.

Högtidlig sammankomst till minne av avlidna ledamöter

EU-domstolen högtidlighöll minnet av följande avlidna ledamöter: John L. Murray, irländsk domare i domstolen (1991–1999), som avled i januari 2023; Philippe Léger, fransk generaladvokat i domstolen (1994–2006), som avled i januari 2023, och Waltraud Hakenberg, personaldomstolens justitiesekreterare (2005–2016), som avled i januari 2024.

Maj

Domarforum och symposium i anledning av 20 års-jubiléet av 2004 års EU-utvidgning

Tio nya medlemsstater anslöt sig till EU den 1 maj 2004: Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien. I samband med 20 års-jubiléet av denna händelse anordnades det ett symposium vid EU-domstolen i anslutning till det årliga domarforumet.

Juni

Överlämnande av konstverket "LL" av den litauiske konstnären Kazys Varnelis

Konstverket "LL" (1972) av den litauiske konstnären Kazys Varnelis överlämnades till EU-domstolen. Vid överlämnandet närvarande EU-domstolens ordförande, Koen Lenaerts, Litauens biträdande justitieminister, Jurga Greičienė, och direktören för avdelningen för bildkonst vid Litauens nationalmuseum, Jolanta Bernotaitytė.

En delegation från tribunalen besöker Warszawa

En delegation från tribunalen besökte Warszawa och deltog i evenemang ordnade av Polens högsta förvaltningsdomstol och Warszawas advokatsamfund för att presentera tribunalens roll och stärka banden till de nationella domstolar som är behöriga att handlägga mål på de rättsområden som berörs av överföringen av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen. Delegationen bestod av tribunalens ordförande Marc van der Woude, de polska domarna Krystyna Kowalik-Bańczyk och Nina Półtorak samt den litauiske domaren Saulius Lukas Kalėda.

September

Ändringar av domstolens respektive tribunalens rättegångsregler träder ikraft

Viktiga ändringar av domstolens respektive tribunalens rättegångsregler trädde i kraft den 1 september. Dessa ändringar genomför de ändringar av EU-domstolens stadga som avser överföringen av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen som börjar gälla den 1 oktober. Ändringarna innebär också att förfarandena i de båda instanserna moderniseras.

Besök av en delegation från Förenta staternas högsta domstol

Besöket utgör ett traditionsenligt led i de regelbundna möten som ägt rum mellan Förenta staternas högsta domstol och EU-domstolen sedan år 1998. Dessa besök stärker de nära och historiska band som finns mellan Förenta staternas högsta domstol och EU-domstolen.

Installation av ett konstverk i Mångspråkighetens trädgård

Konstverket *Genus* av den luxemburgska konstnären Simone Decker installerades i Mångspråkighetens trädgård framför EU-domstolen. Konstverket har beställts av EU-domstolen och har inspirerats av mångspråkigheten inom EU. Det symboliserar den språkliga och kulturella mångfalden inom EU.

Oktober

Överföring av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen

De regler som innebär att delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande överförs till tribunalen trädde i kraft den 1 oktober. Från och med den 1 oktober är tribunalen behörig att handlägga mål om förhandsavgörande inom sex specifika rättsområden. Den första begäran om förhandsavgörande överlämnades till tribunalen den 17 oktober. Det var fråga om ett kroatiskt mål (T-534/34, Gotek) där begäran om förhandsavgörande hade framställts av Förvaltningsdomstolen i Osijek.

Delvis förnyelse av domstolens sammansättning och nya ledamöter i tribunalen tillträder sina tjänster

Ett högtidligt sammanträde ordnades i EU-domstolens stora förhandlingssal med anledning av att Lars Bay Larsen, Alexandra Prechal, Jean-Claude Bonichot, Peter George Xuereb, Lucia Serena Rossi, Priit Pikamäe, Nils Wahl och Anthony Michael Collins lämnade sina tjänster. Vid samma sammanträde avlade nio nya ledamöter i domstolen högtidlig försäkran: domarna Bernardus Smulders, Massimo Condinanzi, Fredrik Schalin, Stéphane Gervasoni, Niels Fenger och Ramona Frendo samt generaladvokaterna Andrea Biondi och Rimvydas Norkus. Vid sammanträdet avlade också två nya domare i tribunalen högtidlig försäkran: Hervé Cassagnabère och Raphaël Meyer.

Domstolen väljer ordförande, vice ordförande och förste generaladvokat

Koen Lenaerts valdes av domstolens ledamöter om till ordförande för EU-domstolen för de kommande tre åren. Thomas von Danwitz valdes till EU-domstolens vice ordförande. Han efterträder Lars Bay Larsen. Maciej Szpunar valdes om till förste generaladvokat.

November

EU-domstolens personal lär sig om artificiell intelligens (AI)

EU-domstolens utbildningskampanj om AI syftar till att presentera de möjligheter som AI erbjuder och de utmaningar som är förknippade med användningen av denna teknik. Målsättningen är att avmystifiera AI och främja en användning av AI-verktyg som är både etisk och ansvarsfull.

Tre nya ledamöter i revisionsrätten avlägger högtidlig försäkran

Rådet hade utsett Petri Sarvamaa, Hans Lindblad et Carlo Alberto Manfredi Selvaggi till nya ledamöter i Europeiska revisionsrätten. De nya ledamöterna avlade högtidlig försäkran inför domstolen.

EU-domstolen besöker Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna

EU-domstolens ordförande Koen Lenaerts besökte, åtföljd av en delegation, Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna för ett årligt sammanträde. Diskussionerna avsåg följande ämnen: "Klimatförändringen: En utmaning för de båda europeiska domstolarna", "Massövervakning och skydd av personuppgifter" och "Rättighetsskydd för personer med funktionsnedsättning".

Sjätte mötet för kontaktpersonerna för EU:s domstolsnätverk i Bryssel

Det sjätte mötet för kontaktpersonerna för EU:s domstolsnätverk ordnades i Bryssel. Mötet organiserades av Belgiens högsta förvaltningsdomstol, Conseil d'État, och det var första gången som detta möte hölls utanför Luxemburg. Mötet avsåg den framtida utvecklingen av samarbetet inom EU:s domstolsnätverk och frågan om nationella domstolars tillämpning av principen om EU-rättskonform tolkning.

December

EU-domstolens dag för ökad medvetenhet om funktionsnedsättningar

EU-domstolen ordnade en dag för att öka medvetenheten om funktionsnedsättningar, vilket detta år hade temat "Inkludering genom idrott: Mångfald är vår styrka". EU-domstolen har ett starkt engagemang för tillgänglighet och inkludering och vidtar en rad åtgärder på detta område.

B. Året i siffror

Institutionen år 2024

81 domare från de
27 medlemsstaterna

Domstolen

27 domare 11 generaladvokater

Tribunalen

54 domare

Budget: 504 miljoner euro

2 267

tjänstemän och övriga anställda

61 % 39 %
kvinnor män

Andelen kvinnor på högre befattningar inom EU-domstolens administration är högre än genomsnittet vid övriga EU-institutioner.

Innehas av kvinnor:

54 % av handläggartjänsterna

49 % av chefstjänsterna på mellannivå och högre nivå

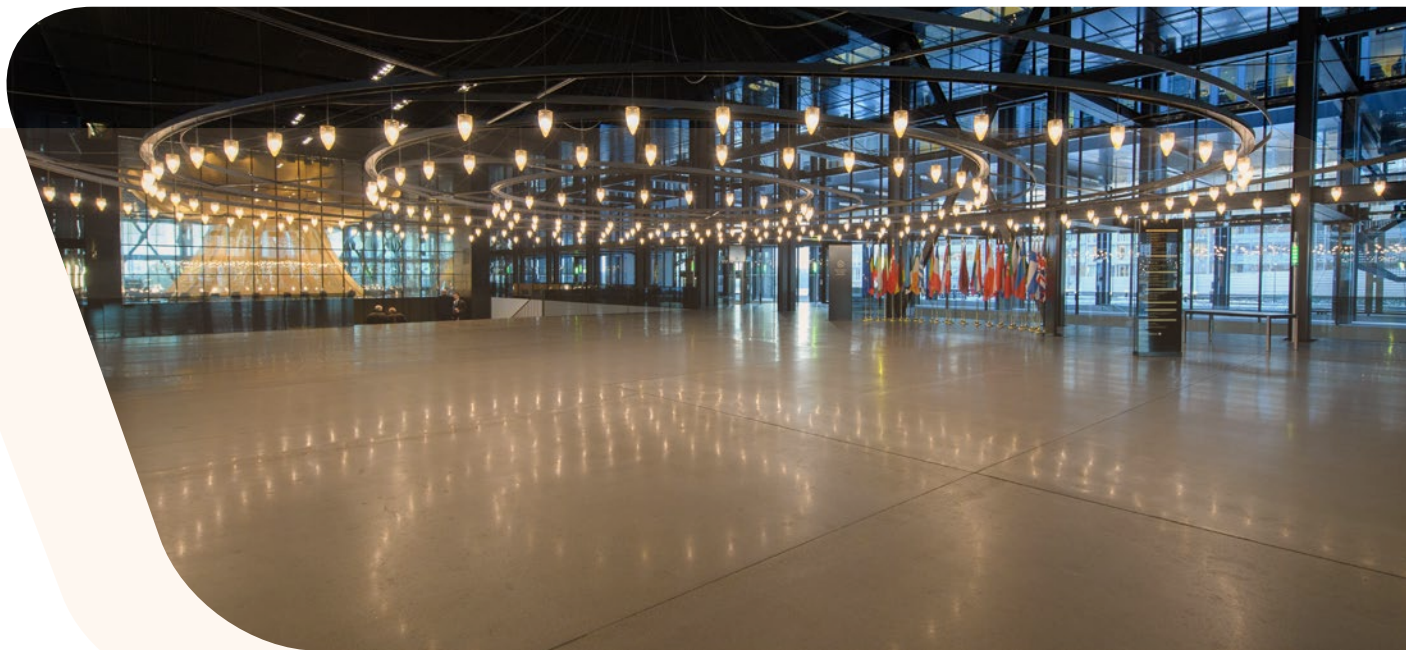
e-Curia

Andel rättegångshandlingar som lämnades in via e-Curia:

91 % domstolen

96 % tribunalen

11 692 användarkonton för e-Curia

Verksamhetsåret (domstolen och tribunalen)

1 706 inkomna mål

1 785 avgjorda mål

2 911 pågående mål

Genomsnittlig handläggningstid 18,1 månader

e-Curia är en it-applikation som gör det möjligt för parternas ombud i mål vid domstolen och tribunalen och för nationella domstolar i samband med begäran om förhandsavgörande att utväxla rättegångshandlingar med kanslierna elektroniskt.

e-Curia: it-applikationen som möjliggör utbyte av juridiska handlingar

[se videon på YouTube](#)

Språktjänsten

EU-domstolen är en mångspråkig institution och måste därför kunna handlägga ett mål oavsett vilket av EU:s officiella språk som målet kommer in på. EU-domstolens avgöranden publiceras på samtliga officiella språk.

24
rättegångsspråk,
det vill säga

552
möjliga
språkkombinationer

608 juristlingvister som översätter
skriftliga handlingar

1 366 000 sidor att översätta

1 371 000 översatta sidor

503

förhandlingar och sammanträden
där simultantolkning tillhandahållits

70

tolkar för förhandlingar och
sammanträden

**Flerspråkighet vid EU-domstolen – En garanti
för rätten till domstolsprövning på lika villkor**

 [se videon på YouTube](#)

De tvingande regler om språkanvändning som styr EU-domstolens översättningsarbete innebär att det finns möjlighet att använda samtliga av EU:s 24 officiella språk under målens handläggning. Samtliga översättningar avser mycket komplicerade juridiska texter. Detta är skälet till att EU-domstolens översättningstjänst bara anställer juristlingvister, det vill säga jurister som avlagt examen från en fullständig juristutbildning och som har fördjupade kunskaper i minst två officiella EU-språk utöver modersmålet.

2

**Den dömande
verksamheten**

A. Domstolen år 2024

Domstolen handlägger i första hand mål om förhandsavgörande. När en nationell domstol är osäker på hur en EU-bestämmelse ska tolkas eller om en sådan bestämmelse är giltig vilandeförklarar den sitt mål och hänskjuter en fråga till EU-domstolen. Med vägledning av EU-domstolens svar kan den nationella domstolen sedan avgöra det nationella målet. Mål som kräver ett svar inom en mycket kort tid (till exempel i fråga om asyl, gränskontroll eller bortförande av barn) handläggs enligt ett förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande.

Domstolen handlägger också mål om direkt talan. I denna typ av mål väcks talan direkt vid domstolen, antingen för att få en EU-rättsakt ogiltigförklarad (talan om ogiltigförklaring) eller för att få fastställt att en medlemsstat inte följer EU-rätten (talan om fördragsbrott). Om medlemsstaten inte följer domen i vilken fördragsbrottet fastställs, så kan domstolen, efter en andra talan, en så kallad talan om "dubbelt fördragsbrott", besluta om ekonomiska påföljder för den aktuella medlemsstaten.

Det är även möjligt att överklaga tribunalens avgöranden till domstolen. Domstolen kan upphäva tribunalens avgöranden.

Slutligen kan en begäran om yttrande framställas till domstolen för att få klargjort huruvida ett avtal som EU avser att ingå med ett tredjeland eller en internationell organisation är förenligt med EU-fördragen. En sådan begäran får framställas av en EU-medlemsstat eller av en EU-institution.

Koen Lenaerts

EU-domstolens ordförande

Domstolens verksamhet och utveckling

Det gångna året präglades av arbetet med att genomföra den reform av EU:s domstolsstruktur som hade beslutats genom [Europaparlamentets och rådets förordning 2024/2019](#). Domstolen hade begärt att parlamentet och rådet skulle anta den rättsakt som var nödvändig för en sådan reform i syfte att fördela målbördan mellan de båda EU-domstolsinstanserna på ett bättre sätt genom att på det mest ändamålsenliga sättet utnyttja den fördubbling av antalet domare vid tribunalen som hade beslutats genom [Europaparlamentets och rådets förordning 2015/2422](#) år 2015. I ett läge där domstolen står inför en betydande ökning av antalet mål överlag och en ökning av antalet komplicerade och känsliga mål som i synnerhet rör frågor av konstitutionell karaktär eller grundläggande rättigheter, kommer den härigenom kunna fortsätta att fullgöra sin uppgift att, inom rimliga tidsramar, tolka EU-rätten. Under år 2024 kom det in mer än 900 nya mål till domstolen, ett antal som ligger nära rekordet från år 2019, vilket bekräftar den stigande trend som iakttagits under de senaste åren och understryker behovet av denna reform.

920
inkomna mål

573 mål om förhandsavgörande
varav 6 brådslande mål om
förhandsavgörande

**De medlemsstater vilkas
domstolar oftast framställer
begäran om förhandsavgörande:**

Italien	98
Tyskland	66
Polen	47
Österrike	39
Bulgarien	38

53 mål om direkt talan varav
39 mål om fördragsbrott
3 mål om "dubbelt fördragsbrott"

277 överklaganden av
tribunalens avgöranden

15 ansökningar om rättshjälp

1 begäran om yttrande

En part som inte har möjlighet att bära kostnaderna
för att föra talan i EU-domstolen kan ansöka om
rättshjälp.

Rent konkret innebär denna reform att delar av behörigheten att meddela förhandsavgöranden förs över från domstolen till tribunalen. Denna överföring av behörighet, som trädde i kraft den 1 oktober 2024, avser sex specifika rättsområden, nämligen det gemensamma systemet för mervärdesskatt, punktskatter, tullkodexen, klassificeringen av varor enligt Kombinerade nomenklaturen, kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning, försenade eller inställda transporttjänster samt systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

Domstolen behåller emellertid sin behörighet att pröva mål om förhandsavgörande i de fall där begäran om förhandsavgörande från den nationella domstolen rör något av dessa specifika rättsområden, men samtidigt rör andra rättsområden eller ger upphov till fristående frågor om tolkningen av EU:s primärrätt (däribland EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna), folkrätten eller allmänna principer i EU-rätten.

Reformen förväntas leda till en icke obetydlig minskning av domstolens arbetsbörda avseende mål om förhandsavgörande, vilket bekräftas av de första uppskattningarna för det sista kvartalet år 2024.

En annan del av reformen syftar till att upprätthålla effektiviteten i domstolens handläggning av överklaganden av tribunalens avgöranden. Systemet med prövningstillstånd har från och med den 1 september 2024 utvidgats till att omfatta avgöranden som tribunalen meddelar i mål som avser beslut från sex nya oberoende överklagandenämnder som är knutna till EU:s organ eller byråer, vilka har lagts till de fyra överklagandenämnder som ursprungligen avsågs när detta system infördes. Syftet med denna utvidgning är att underlätta för domstolen att inrikta sig på överklaganden som ger upphov till viktiga rättsfrågor. Systemet med prövningstillstånd har dessutom utvidgats till att omfatta tvister som rör fullgörande av avtal som innehåller en skiljeklausul.

Reformen syftar slutligen till att öka insynen i handläggningen av mål om förhandsavgörande och därmed göra det lättare att förstå domstolens respektive tribunalens avgöranden i sådana mål. Hädanefter kommer nämligen de skriftliga yttranden som inkommit i mål om förhandsavgörande att offentliggöras på institutionens webbplats inom rimlig tid efter det att målet har avslutats, såvida inte den part som yttrat sig motsätter sig detta.

Utöver en ändring av EU-domstolens stadga har reformens genomförande även föranlett ändringar av [domstolens rättegångsregler](#) och [tribunalens rättegångsregler](#), särskilt i syfte att närmare reglera hur den inledande handläggningen av begäranden om förhandsavgörande ska gå till när dessa ges in enligt systemet med en enda kontaktpunkt och enligt det förfarande som är tillämpligt på de begäranden som domstolen överlämnar till tribunalen. Domstolens rättegångsregler innehåller även andra nya inslag som beaktar lärdomarna från pandemin och beaktar den tekniska utvecklingen, bland annat vad gäller möjligheten för parterna eller deras ombud att delta i förhandlingar genom videokonferens under förutsättning att vissa rättsliga och tekniska villkor är uppfyllda, skyddet av personuppgifter vid handläggningen av mål, bestämmelserna om ingivande och delgivning av rättegångshandlingar genom applikationen e-Curia samt webbsändningar av vissa förhandlingar.

Rekommendationerna till de nationella domstolarna om begäran om förhandsavgörande och de praktiska anvisningarna till parterna har anpassats i enlighet med detta.

Domstolens sammansättning har förändrats på olika sätt under år 2024. I juni 2024 avled domaren Marko Ilešič (Slovenien) tragiskt. Han hade varit domare i domstolen sedan år 2004.

I januari 2024 lämnade domaren Marek Safjan (Polen) sin tjänst. I oktober ägde en omfattande partiell förnyelse av domstolens sammansättning rum. Åtta ledamöter lämnade sina tjänster: vice ordföranden Lars Bay Larsen (Danmark), domaren Jean-Claude Bonichot (Frankrike), domaren Alexandra Prechal (Nederländerna), domaren Peter George Xuereb (Malta), domaren Lucia Serena Rossi (Italien), domaren Nils Wahl (Sverige) och generaladvokaterna Priit Pikamäe (Estland) och Anthony Michael Collins (Irland). Nio nya ledamöter tillträdde sina tjänster: domaren Bernardus Smulders (Nederländerna), generaladvokaten Dean Spielmann (Luxemburg), domaren Massimo Condinanzi (Italien), domaren Fredrik Schalin (Sverige), generaladvokaten Andrea Biondi (Italien), domaren Stéphane Gervasoni (Frankrike), domaren Niels Fenger (Danmark), domaren Ramona Frendo (Malta) och generaladvokaten Rimvydas Norkus (Litauen).

Statistiken för det gångna året visar att ett mycket stort antal mål kom in till domstolen (920, nästan hundra fler än under vart och ett av de tre föregående åren) och avgjordes av domstolen (863 mål, 80 fler än föregående år), där den senare siffran till stor del förklaras av krav som hängde samman med den partiella ny tillsättningen av domstolens ledamöter. Den 31 december 2024 uppgick antalet pågående mål till 1 206. Den genomsnittliga handläggningstiden, alla måltyper sammantagna, var 17,7 månader år 2024.

863 avgjorda mål

580 mål om förhandsavgörande varav
5 brådsakande mål om förhandsavgörande

53 mål om direkt talan varav
26 fastställda fördragsbrott mot
16 medlemsstater

1 dom om "dubbelt fördragsbrott"

213 överklaganden av tribunalens
avgöranden varav 48 mål där tribunalens
avgörande upphävdes

Genomsnittlig handläggningstid
17,7 månader

Genomsnittlig handläggningstid för
brådsakande mål om förhandsavgörande:
3,3 månader

1 206

pågående mål per den
31 december 2024

Huvudsakliga rättsområden:

Området med frihet, säkerhet och rättvisa	141
Statligt stöd och konkurrens	137
Ekonomisk och monetär politik	103
Tillnärmning av lagstiftning	85
Konsumentskydd	63
Miljö	62
Beskattning	61
Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik	57
Socialpolitik	48
Immateriella rättigheter	45

[Se utförlig statistik från domstolen](#)

Domstolens ledamöter

Domstolen är sammansatt av 27 domare och 11 generaladvokater.

Domarna och generaladvokaterna utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter hörande av en kommitté som ska avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva dessa ämbeten. Förordnandet löper under sex år och kan förnyas.

De ska utses bland personer vilkas oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av de högsta domarämbetena i hemlandet eller som besitter allmänt erkända kvalifikationer.

Domarna fullgör sitt uppdrag på ett fullständigt opartiskt och oberoende sätt.

Domstolens domare utser själva ordföranden och vice ordföranden. Domarna och generaladvokaterna utser en justitiesekreterare för en period på sex år.

I de mål som de tilldelas ska generaladvokaterna fullständigt opartiskt och oavhängigt avge ett juridiskt yttrande, ett så kallat "förslag till avgörande". Detta förslag är inte bindande för domstolen, men bidrar till att utreda saken i målet ytterligare.

Vid den partiella ny tillsättningen av domstolens ledamöter i oktober 2024 tillträdde nio nya ledamöter: domaren Bernardus Smulders (Nederländerna), generaladvokaten Dean Spielmann (Luxemburg), domaren Massimo Condinanzi (Italien), domaren Fredrik Schalin (Sverige), generaladvokaten Andrea Biondi (Italien), domaren Stéphane Gervasoni (Frankrike), domaren Niels Fenger (Danmark), domaren Ramona Frendo (Malta) och generaladvokaten Rimvydas Norkus (Litauen).

In memoriam

Den slovenska domaren Marko Ilešič avled i juni 2024 under pågående förordnande. Han var den förste slovenen som utnämndes till ledamot av domstolen när Slovenien blev en EU-medlemsstat år 2004. Marko Ilešič var respekterad och beundrad, både i yrkeslivet och personligen, för sina omfattande juridiska kunskaper, sitt skarpa intellekt och sina breda språkkunskaper samt sin stora medmänsklighet. Han bidrog på ett avgörande sätt till utvecklingen och främjandet av EU-rätten och till att sprida slovensk kultur.

K. Lenaerts
Ordförande

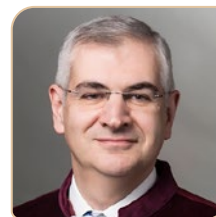
T. von Danwitz
Vice ordförande

F. Biltgen
Ordförande på
första avdelningen

K. Jürimäe
Ordförande på andra
avdelningen

C. Lycourgos
Ordförande på tredje
avdelningen

I. Jarukaitis
Ordförande på fjärde
avdelningen

**M.L. Arastey
Sahún**
Ordförande på femte
avdelningen

M. Szpunar
Förste
generaladvokat

S. Rodin
Ordförande på
åttonde avdelningen

A. Kumin
Ordförande på sjätte
avdelningen

N. Jääskinen,
Ordförande på
nionde avdelningen

D. Gratsias
Ordförande på
tionde avdelningen

M. Gavalec
Ordförande på
sjunde avdelningen

J. Kokott
Generaladvokat

A. Arabadjiev
Domare

**M. Campos
Sánchez-Bordona**
Generaladvokat

E. Regan
Domare

**N.J. Cardoso da
Silva Piçarra**
Domare

**J. Richard de la
Tour**
Generaladvokat

A. Rantos
Generaladvokat

I. Ziemele
Domare

J. Passer
Domare

N. Emiliou
Generaladvokat

Z. Csehi
Domare

O. Spineanu-Matei
Domare

T. Čápetá
Generaladvokat

L. Medina
Generaladvokat

B. Smulders
Domare

D. Spielmann
Generaladvokat

M. Condinanzi
Domare

F. Schalin
Domare

A. Biondi
Generaladvokat

S. Gervasoni
Domare

N. Fenger
Domare

R. Frendo
Domare

R. Norkus
Generaladvokat

A. Calot Escobar
Justitiesekreterare

Protokollär ordning från och med 09/10/2024

B. Tribunalen år 2024

Tribunalens främsta uppgift är att, som första instans, pröva mål där direkt talan väcks av fysiska eller juridiska personer (enskilda, bolag, föreningar med mera) som är personligen och direkt berörda av rättsakter antagna av EU:s institutioner, organ eller byråer. Även medlemsstaterna får väcka en sådan talan, utan något krav på att de måste vara personligen och direkt berörda. Tribunalens avgöranden får överklagas till domstolen, som då endast prövar rättsfrågor. I mål där frågan redan har prövats i två instanser (först av en oberoende överklagandenämnd och därefter av tribunalen) meddelar domstolen prövningstillstånd till överklagandet endast om det aktualiserar en fråga som är av vikt för enhetligheten eller konsekvensen i EU-rätten eller dess utveckling.

Sedan den 1 oktober 2024 är tribunalen även behörig att pröva mål om förhandsavgörande som överlämnats av domstolen och som uteslutande avser ett eller flera av följande sex specifika rättsområden: gemensamma systemet för mervärdesskatt, punktskatter, tullkodexen, klassificeringen av varor enligt Kombinerade nomenklaturen, kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning, försenade eller inställda transporttjänster samt systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

En stor del av målen är av ekonomisk art: immaterialrätt (EU-varumärken och formgivningar), konkurrens och statligt stöd, samt tillsyn av bank- och finanssektorn.

Tribunalen är även behörig att pröva tvister mellan EU och dess anställda.

Marc van der Woude

Tribunalens ordförande

Tribunalens verksamhet och utveckling

För tribunalen var år 2024 ett särskilt viktigt år, eftersom det präglades av ikraftträdandet av [förordning 2024/2019](#), genom vilken EU:s domstolsstruktur reformerades. Denna reform trädde i kraft den 1 oktober 2024 och innebar att delar av domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden överfördes från domstolen till tribunalen.

Enligt [EU-domstolens stadga](#), är tribunalen numera behörig att handlägga mål om förhandsavgörande som uteslutande avser en eller flera av följande sex specifika rättsområden: gemensamma systemet för mervärdesskatt, punktskatter, tullkodexen, klassificeringen av varor enligt Kombinerade nomenklaturen, kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning, försenade eller inställda transporttjänster samt systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser (den nya artikeln 50b). Av de mål om förhandsavgörande som kom in till EU-domstolen under perioden 1 oktober–31 december 2024 beslutades det att 19 mål skulle överföras från domstolen till tribunalen.

786
inkomna mål

667
mål om direkt talan varav

Mål om immateriell och industriell äganderätt	268
Personalmål	76
Statligt stöd och konkurrens	33

7 mål där talan väckts
av en medlemsstat

30 ansökningar om rättshjälp

19 begäran om
förhandsavgörande

En part som inte har möjlighet att bära kostnaderna för att föra talan i tribunalen kan ansöka om rättshjälp.

Tribunalen har omorganiserat sin interna struktur och utsett tio domare som ingår i den avdelning som handlägger mål om förhandsavgörande samt utsett tribunalens vice ordförande Savvas S. Papasavvas till ordförande för den avdelningen. Tribunalen har även utsett tre domare till generaladvokater för att säkerställa att begäran om förhandsavgörande handläggs så effektivt som möjligt. Dessutom föreskrivs i rättegångsreglerna numera möjligheten att döma i en mellanstor avdelning med nio domare, särskilt i vissa mål om förhandsavgörande.

Från och med den 1 september 2024 har systemet med prövningstillstånd utvidgats till att omfatta avgöranden från en oberoende överklagandenämnd som är knuten till något av EU:s organ eller byråer (den nya artikeln 58a i EU-domstolens stadga, även den införd genom förordning 2024/2019). Denna aspekt av reformen innebär också att tribunalen får ett större ansvar för att se till att EU-rätten tillämpas på ett konsekvent och enhetligt sätt på de berörda rättsområdena.

Reformen av EU:s domstolsstruktur sammanföll med att fem ledamöter av tribunalen, som hade utnämnts till domare vid domstolen, avgick den 7 oktober 2024. Domarna Stéphane Gervasoni, avdelningsordförandena Dean Spielmann och Fredrik Schalin samt domarna Ramona Frendo och Rimvydas Norkus lämnade tribunalen. Tribunalen tackar dem för deras långvariga och viktiga bidrag till utvecklingen av rättspraxis. Samma dag avlade domarna Hervé Cassagnabère och Raphaël Meyer högtidlig försäkran som nya ledamöter av tribunalen.

Denna stora omorganisation och nämnda ledamöters avgång har dock inte fått tribunalens dömande verksamhet att sakta ner. Tribunalen avslutade nämligen 922 mål under år 2024. Eftersom endast 786 mål kom in under året minskade antalet pågående mål. Den genomsnittliga handläggningstiden på 18,5 månader vittnar om en effektiv handläggning av målen och om att tribunalen kan reagera ännu snabbare när de särskilda omständigheterna i målet så kräver. Det var på detta sätt som tribunalen kunde meddela sin första dom avseende digitala marknader inom 8,2 månader (domen [T-1077/23 Bytedance/kommissionen](#)).

Under år 2024 har 20,2 procent av de avslutade målen avgjorts i utökad sammansättning. Dessutom fortsätter tribunalen att pröva mål av särskild betydelse för rättsstatsprincipen i stor avdelning med 15 domare (se avsnittet "Tillbakablick på några av årets viktigaste domar"). Tribunalen har i denna sammansättning avgjort målen *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles m.fl./rådet*, *Medel m.fl./rådet*, *Fridman m.fl./rådet* samt *Timchenko och Timchenko/rådet*.

Med den nya behörigheten att meddela förhandsavgöranden och det nya ansvar som följer av utvidgningen av systemet med prövningstillstånd har tribunalen försetts med samtliga verktyg som den behöver för att på ett effektivt och proaktivt sätt handlägga inkomna mål, samtidigt som den förbereder sig inför nästa treårsperiod, som inleds i oktober 2025.

Nyskapande rättspraxis

Savvas Papasavvas

Tribunalens vice
ordförande

År 2024 kom att kännetecknas av att tribunalens viktigaste dömande sammansättning, den stora avdelningen, fick en betydande plats i den dömande verksamheten. Denna sammansättning hade hittills endast använts sällan och sporadiskt. När det på grund av ett måls juridiska svårighetsgrad eller betydelse eller särskilda omständigheter i övrigt är påkallat (artikel 28.1 i tribunalens rättegångsregler) får ett mål handläggas av stora avdelningen, vilken består av femton domare. Sex avgöranden, som omfattar flera förenade mål, har meddelats av denna dömande sammansättning under det gångna året. Dessa domar rör dels Rysslands angrepp mot Ukraina, dels genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens inom ramen för återhämtningsplanen NextGenerationEU.

Till att börja med slog tribunalen fast, i sina domar av den 11 september 2024, *Fridman m.fl./rådet* och *Timchenko och Timchenko/rådet* ([T-635/22](#) och [T-644/22](#)), rådets befogenhet att dels införa skyldigheter för personer som är föremål för restriktiva åtgärder att inrapportera tillgångar och samarbeta med behöriga nationella myndigheter, dels likställa en underlåtenhet att iaktta dessa skyldigheter med ett kringgående av åtgärderna för frysning av tillgångar.

Tribunalen slog, i sina domar av den 2 oktober 2024, *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles m.fl./rådet*, *Ordre des avocats à la cour de Paris* och *Couturier/rådet* och *ACE/rådet* ([T-797/22](#), [T-798/22](#) och [T-828/22](#)), fast att förbudet mot att direkt eller indirekt tillhandahålla juridiska rådgivningstjänster till Rysslands regering eller till juridiska personer, enheter eller organ som är etablerade i Ryssland är lagenligt ([rådets förordning \(EU\) nr 833/2014](#)) om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina. Målen avsåg frågan huruvida det finns en grundläggande rätt att ha tillgång till en advokat, särskilt i situationer som inte har något samband med ett domstolsförfarande. Tribunalen ogillade talan, men klargjorde bland annat räckvidden av rätten till ett effektivt rättsmedel (artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna) och rätten till respekt av tystnadsplikten (artikel 7).

Slutligen ogillade tribunalen, i beslut av den 4 juni 2024, *Medel m.fl./rådet* ([T-530/22-T-533/22](#)), respektive talan om ogiltigförklaring av det genomförandebeslut genom vilket rådet hade godkänt bedömningen av Polens återhämtnings- och resiliensplan och hade angett vilka delmål och mål som den medlemsstaten måste uppnå för att det ekonomiska bidrag som ställts till dess förfogande i det angripna beslutet skulle kunna betalas ut. Tribunalens stora avdelning fann att sökandena, vilka är fyra sammanslutningar som företräder domare på internationell nivå och vars medlemmar i allmänhet är nationella yrkessammanslutningar, inbegripet polska domarföreningar, inte hade rätt att väcka talan.

Denna nytända dynamik hos den stora avdelningen kommer utan tvekan att fortsätta under år 2025, eftersom flera andra mål för närvarande handläggs i denna sammansättning. Den kommer förmodligen att åtföljas av fler hänskjutanden till den mellanstora avdelning som har inrättats genom [förordning \(EU, Euratom\) nr 2024/2019](#) för att komplettera den uppsättning av större dömande sammansättningar som tribunalen kan använda sig av.

L. Rancaglia

922
avgjorda mål

832
mål om direkt talan varav

Mål om immateriell och industriell äganderätt	276
Statligt stöd och konkurrens	98
Personalmål	76

1 Begäran om förhandsavgörande

Genomsnittlig handläggningstid:

18,5 månader

Andel avgöranden från tribunalen
som överklagats till domstolen 35 %

1 705
pågående mål

(per den 31 december 2024)

Huvudsakliga ämnesområden:

Institutionell rätt	552
Mål om immateriell och industriell äganderätt	322
Ekonomisk och monetär politik	167
Statligt stöd och konkurrens	153
Personalmål	112
Restriktiva åtgärder	91
Tillgång till handlingar	41
Jordbruk	30
Offentlig upphandling	29
Folkhälsa	24

[Se utförlig statistik från tribunalen](#)

Tribunalens ledamöter

Tribunalen består av två domare från varje medlemsstat.

De ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten. Domarna utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter hörande av en kommitté som ska avge yttrande om kandidaternas lämplighet. Förordnandet löper under sex år och kan förnyas. Domarna väljer bland sig en ordförande och en vice ordförande för tre år. De utser även en justitiesekreterare för en period på sex år.

Domarna fullgör sitt uppdrag på ett fullständigt opartiskt och oberoende sätt.

Inom ramen för överföringen av delar av domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden till tribunalen från och med den 1 oktober 2024, har tribunalen valt José Martín y Pérez de Nanclares och Maja Brkan till domare med uppdrag att tjänstgöra som generaladvokater i mål om förhandsavgörande, och Ion Gâlea till ersättare när någon av de förstnämnda har förhinder.

I oktober 2024 tillträdde två nya ledamöter av tribunalen, domarna Hervé Cassagnabère (Frankrike) och Raphaël Meyer (Luxemburg), som ersatte domarna Stéphane Gervasoni och Dean Spielmann, vilka båda utnämnts till ledamöter av domstolen.

M. van der Woude
Ordförande

S. Papasavvas
Vice ordförande

A. Marcoulli
Ordförande på andra
avdelningen

R. da Silva Passos
Ordförande på fjärde
avdelningen

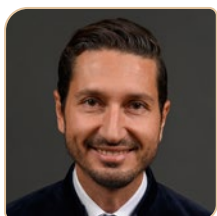
J. Svenningsen
Ordförande på femte
avdelningen

M.J. Costeira
Ordförande på sjätte
avdelningen

**K. Kowalik-
Bańczyk**
Ordförande på
sjunde avdelningen

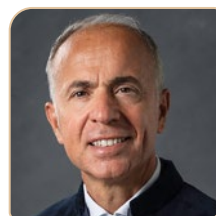
A. Kornezov
Ordförande på
åttonde avdelningen

L. Truchot
Ordförande på
nionde avdelningen

O. Porchia
Ordförande på
tionde avdelningen

R. Mastroianni
Ordförande på
första avdelningen

**P. Škvařilová-
Pelzl**
Ordförande på tredje
avdelningen

M. Jaeger
Domare

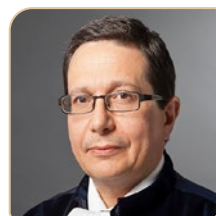
H. Kanninen
Domare

J. Schwarcz
Domare

M. Kancheva
Domare

E. Buttigieg
Domare

V. Tomljenović
Domare

L. Madise
Domare

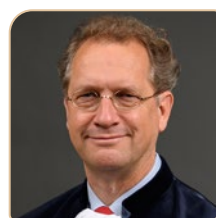
N. Półtorak
Domare

I. Reine
Domare

P. Nihoul
Domare

U. Öberg
Domare

C. Mac Eochaidh
Domare

G. De Baere
Domare

T. Pynnä
Domare

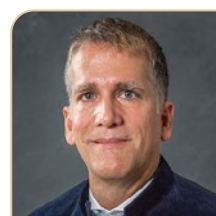
J. C. Laitenberger
Domare

**J. Martín y Pérez
de Nanclares**
Domare

G. Hesse
Domare

**M. Sampol
Pucurull**
Domare

M. Stancu
Domare

I. Nömm
Domare

G. Steinfatt
Domare

T. Perišin
Domare

D. Petrлік
Domare

M. Brkan
Domare

P. Zilgalvis
Domare

K. Kecsmár
Domare

I. Gâlea
Domare

I. Dimitrakopoulos
Domare

D. Kukovec
Domare

S. Kingston
Domare

T. Tóth
Domare

B. Ricziová
Domare

**E. Tichy-
Fisslberger**
Domare

W. Valasidis
Domare

S. Verschuur
Domare

S.L. Kalèda
Domare

**L. Spangsberg
Grønfeld**
Domare

H. Cassagnabère
Domare

R. Meyer
Domare

V. Di Bucci
Justitiesekreterare

Protokollär ordning från och med den 9 oktober 2024

C. Rättspraxis från 2024

I fokus Mobilitetspaketet 2020: rättvis konkurrens och förbättrade arbetsvillkor för en säkrare, hållbarare och rättvisare vägtransportsektor

Dom i målen *Litauen m.fl./parlamentet och rådet* av den 4 oktober 2024
([C-541/20–C-555/20](#))

Mobilitetspaketet 2020

År 2020 antog EU ett reformpaket inom vägtransportsektorn för att uppnå två huvudmål:

1. Förbättring av förarnas arbetsvillkor

- genom att förbjuda veckovila ombord på fordon,
- genom att garantera regelbundna återresor till hemmet eller till arbetsgivarens arbetsställe (var tredje eller fjärde vecka) för att där tillbringa sina viloperioder, och
- genom att tidigarelägga datumet för ikraftträdandet av skyldigheten att installera andra generationens smarta färdskrivare.

2. Upprättande av en rättvis konkurrens

- genom att kräva att fordonen var åttonde vecka ska återvända till ett arbetsställe i den medlemsstat där transportföretaget är etablerat,
- genom att införa en karenperiod på fyra dagar efter en cabotagecykel i en värdmedlemsstat (under vilken transportföretag som inte är hemmahörande i medlemsstaten inte får utföra cabotagetransporter med samma fordon i den medlemsstaten), och
- genom att klassificera förare som "utstationerade arbetstagare" i vissa specifika fall så att de omfattas av de arbetsvillkor och den lön som gäller i värdmedlemsstaten.

Cabotage är transport inom en medlemsstat av ett transportföretag som inte är etablerat i den staten. Det är tillåtet så länge det inte utförs på ett sådant sätt att det skapar en permanent verksamhet i den medlemsstaten.

Den andra generationens smarta färdskrivare är en elektronisk anordning som registrerar förarnas körtider, raster och viloperioder. Den bidrar till att garantera trafiksäkerhet, respekt för förarnas arbetsvillkor och förebyggandet av bedrägerier.

Mobilitetspaketet består av tre rättsakter som rör den rättsliga regleringen av vägtransporter. Denna långtgående reform skapade het debatt som ledde till en rad rättsprocesser. Sju medlemsstater – Litauen, Bulgarien, Rumänien, Cypern, Ungern, Malta och Polen – väckte, i femton olika mål, talan vid domstolen om ogiltigförklaring av vissa bestämmelser i mobilitetspaketet.

Domstolen fastställer i sina domar i stort sett mobilitetspaketets giltighet.

Domstolen medgav att en förbättring av förarnas arbetsvillkor kan leda till ökade kostnader för transportföretagen, men betonade att dessa regler, som är tillämpliga utan åtskillnad i hela unionen, inte diskriminerar transportföretag som är etablerade i medlemsstater som ligger ”i utkanten av unionen”. Den eventuella större inverkan som dessa regler har på vissa företag beror på att de har valt en affärsmodell som innebär att de tillhandahåller sina tjänster till mottagare som är belägna i medlemsstater långt från deras egen etableringsort.

När det gäller kvalificeringen av ”utstationerade arbetstagare” (som gör det möjligt för förare att omfattas av värdmedlemsstatens minimivillkor i fråga om arbetsvillkor och lön, i stället för de eventuellt mindre gynnsamma villkoren i den stat där transportföretaget är etablerat), är detta en åtgärd som syftar till att **garantera rättvisa arbetsvillkor och bekämpa illojala konkurrensmetoder**. Denna förändring har, även om den är fördelaktig för de anställda, gett upphov till debatt bland medlemsstaterna, varav vissa, särskilt medlemsstater med låga lönekostnader, har varnat för ökade kostnader för sina företag och den administrativa börda som de nya reglerna skulle innebära. Domstolen slog fast giltigheten av denna åtgärd som vidtagits av EU-lagstiftaren i syfte att uppnå en rättvis balans mellan de olika intressen som berörs.

När det gäller skyldigheten att iaktta en karensperiod på fyra dagar efter en cabotagecykel i en värdmedlemsstat betonade domstolen att denna skyldighet syftar till att skydda lokala företag och förhindra illojal konkurrens genom att förhindra att upprepade cabotagetransporter leder till en faktisk permanent verksamhet i värdmedlemsstaten. Vissa medlemsstater ifrågasatte denna skyldighet med argumentet att den begränsar företagets flexibilitet genom att tvinga dem att anpassa sina resplaner för att förhindra perioder av inaktivitet som leder till förlorade inkomster. Domstolen tillbakavisade dessa argument och påpekade att åtgärden är begränsad till att förbjuda cabotagetransporter inom samma värdmedlemsstat under den aktuella perioden, vilket inte hindrar att andra internationella transporter eller cabotagetransporter utförs i andra medlemsstater.

Domstolen ogiltigförklarade emellertid en bestämmelse som föreskriver en skyldighet att se till att fordonen återvänder till transportföretagets arbetsställe var åttonde vecka. Domstolen förklarade att parlamentet och rådet inte hade visat att de hade tillräcklig information för att bedöma åtgärdens proportionalitet och dess sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser.

I fokus Ekologisk livsmedelsproduktion och märkning av ekologiska produkter

Domen i målet Herbaria Kräuterparadies II ([C-240/23](#))

Det tyska företaget Herbaria tillverkar drycken "Blutquick", som saluförs som ett kosttillskott. Drycken innehåller ekologiskt producerade ingredienser men även tillsatta icke-växtbaserade vitaminer och järn glukonat. På förpackningen finns EU-logotypen för ekologisk produktion och en hänvisning till "kontrollerad ekologisk produktion".

I januari 2012 förbjöd de tyska myndigheterna Herbaria att hänvisa till en skyddad ekologisk produktionsmetod, eftersom det enligt EU-lagstiftningen endast är tillåtet att tillsätta vitaminer och mineraler i bearbetade produkter som bär termen "ekologisk" om det är särskilt föreskrivet att de ska användas.

Domstolen hade, i samband med prövningen av en tidigare begäran om förhandsavgörande (mål [C-137/13](#)), slagit fast att användningen av dessa ämnen anses vara föreskriven i lag endast om det i en EU-bestämmelse eller i en nationell bestämmelse som överensstämmer med en sådan bestämmelse direkt föreskrivs att de ska tillsättas ett livsmedel för att det ska få saluföras. Eftersom de vitaminer och det järn glukonat som tillsatts i "Blutquick" inte uppfyllde detta krav ogillades Herbarias talan av den tyska domstol som sedermera kom att begära förhandsavgörande från EU-domstolen.

Målet togs därefter upp i den tyska federala förvaltningsdomstolen, där Herbaria inte längre ifrågasatte förbudet mot att använda EU:s logotyp för ekologisk produktion. Herbaria hävdade nu i stället att dess produkt behandlades olika i förhållande till en liknande produkt som importerats från Förenta staterna.

Enligt EU-rätten anses Förenta staterna vara ett **tredjeland** vars **produktions- och kontrollregler** är **likvärdiga** med EU:s regler. Enligt Herbaria skulle detta innebära att produkter från Förenta staterna som uppfyller amerikanska produktionsregler skulle kunna marknadsföras i EU som ekologiska produkter. Denna situation skulle leda till särbehandling, eftersom konkurrerande amerikanska produkter skulle kunna bära EU:s logotyp för ekologisk produktion utan att uppfylla de regler för ekologisk produktion som är tillämpliga inom EU.

Den tyska federala förvaltningsdomstolen ställde tolkningsfrågor till domstolen om hur EU-rätten ska tolkas på denna punkt.

I sin dom slog domstolen fast att **endast produkter som uppfyller samtliga krav i [förordningen om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter](#) får använda EU:s ekologiska logotyp**. Denna logotyp får därför inte användas för produkter som har producerats i ett tredjeland enligt produktionsregler som endast är likvärdiga med dem som föreskrivs i EU-rätten. Detta förbud omfattar även användningen av termer som hänvisar till sådan produktion.

Domstolen betonade att det skulle skada en rättvis konkurrens på den inre marknaden om det vore tillåtet att även använda EU-logotypen och sådana termer för produkter – producerade inom EU eller i ett tredjeland – som uppfyller EU:s produktionsregler för ekologisk produktion och för produkter som tillverkats i tredjeland enligt regler som endast är likvärdiga med dessa produktionsregler. En sådan tolkning skulle även kunna leda till att konsumenterna vilseleds, trots att syftet med logotypen är att på ett klart och otvetydigt sätt informera konsumenterna om att produkten är helt och hållet förenlig med samtliga krav i förordningen om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter.

Däremot anser domstolen att ett tredjelands logotyp för ekologisk produktion får användas för produkter som tillverkas i detta land, även om den innehåller termer som hänvisar till ekologisk produktion.

EU:s logotyp för ekologisk produktion

[EU:s logotyp för ekologisk produktion](#) ger ekologiska produkter från EU en enhetlig visuell identitet. Den gör det lättare för konsumenter att identifiera ekologiska produkter och hjälper jordbrukare att marknadsföra dem i alla medlemsstater.

Logotypen för ekologisk produktion är förbehållen produkter som har certifierats som ekologiska av ett godkänt organ, vilket garanterar att strikta normer för produktion, bearbetning, transport och lagring följs. En produkt får endast bära den logotypen för ekologisk produktion om den innehåller minst 95 procent ekologiska ingredienser, och endast om de återstående 5 procenten uppfyller strikta villkor. Samma ingrediens får inte förekomma i både ekologisk och icke-ekologisk form.

Förordning 2018/848

[Förordning 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter](#), syftar till att säkerställa sund konkurrens, en välfungerande inre marknad inom denna sektor och konsumenternas förtroende för produkter som är märkta som ekologiska.

I förordningen fastställs allmänna och detaljerade produktionsregler. När det gäller märkning krävs det att reglerna om konsumentupplysning följs, särskilt för att förhindra förvirring eller vilseledande. I förordningen fastställs också särskilda bestämmelser om märkning av ekologiska produkter och produkter under omställning, för att skydda både näringsidkarnas intresse av att få sina produkter korrekt identifierade på marknaden och att åtnjuta rättvisa konkurrensförhållanden, och konsumenternas intresse.

Andra avgöranden från EU-domstolen om ekologiska produkter

Domen i målet *Kamin und Grill Shop* av den 12 oktober 2017 ([C-289/16](#))

Enligt [förordning nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter](#) är en näringsidkare som saluför ekologiska produkter skyldig att låta sitt företag omfattas av ett kontrollsystem. Näringsidkare som säljer produkter vidare direkt till konsumenten eller slutanvändaren kan under vissa förutsättningar undantas från denna skyldighet. Domstolen slog fast att det krävs att försäljningen sker i närvaro av både näringsidkaren eller dennes försäljningspersonal och

slutkonsumenten. Följaktligen kan de näringsidkare som saluför sådana produkter på internet inte omfattas av detta undantag.

Domen i målet *Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs* av den 26 februari 2019 ([C-497/17](#))

Enligt [förordning nr 834/2007](#) är det inte tillåtet att anbringa EU:s logotyp för ekologisk produktion på produkter som kommer från djur som har slaktats rituellt utan föregående bedövning enligt de villkor som fastställs i [förordning 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning](#).

Domen i målet *Natumi* av den 29 april 2021 ([C-815/19](#))

[Förordning 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för förordning 834/2007](#) utgör hinder mot att ett pulver som erhållits från sediment från algen *Lithothamnium calcareum*, som tvättats, torkats och krossats, såsom en ingrediens från icke-ekologiskt jordbruk, används vid bearbetningen av ekologiska livsmedel (exempelvis ekologiskt ris och ekologiska sojadrycker) för att berika dem med kalcium.

I fokus Allmänhetens tillgång till avtal om inköp av covid-19-vacciner

Domarna i målen *Auken m.fl./kommissionen* och *Courtois m.fl./kommissionen* ([T-689/21](#) och [T-761/21](#))

I juni 2020 lanserade EU sin strategi för upphandling av covid-19-vacciner. Kommissionen undertecknade i detta sammanhang ett avtal med EU:s 27 medlemsstater, vilket gav kommissionen befogenhet att för dessa staters räkning ingå avtal om förhandsbeställningar med läkemedelstillverkare.

Eftersom tidig tillgång till vacciner ligger i folkhälsans intresse förkortades läkemedelsföretagens tidsram för att utveckla vacciner. För att kompensera för de risker som dessa företag måste ta införde kommissionen och medlemsstaterna i sin vaccinationsstrategi en princip om riskdelning mellan tillverkaren och medlemsstaterna, varigenom tillverkarens ansvar i händelse av oönskade biverkningar av dess produkt inskränktes.

De versioner av avtalen som offentliggjordes var redigerade och utelämnade uppgifter om finansiella risker, donationer eller vidareförsäljning, samt deklarationer om att några intressekonflikter inte förelåg.

År 2021 ifrågasatte medborgare och ledamöter av Europaparlamentet kommissionens vägran att inte ge fullständig tillgång till vissa handlingar som rörde 2020 års avtal om inköp av vacciner. Ansökningarna om tillgång avsåg klausuler om läkemedelsföretagens ersättningsskyldighet. Enligt dessa klausuler var läkemedelsföretagen skyldiga att ersätta skadelidande i fall av uppsåtligt vållande eller grov oaktsamhet i samband med tillverkningen av vaccinen, medan medlemsstaterna tog på sig detta ansvar i övriga fall.

De aktuella medborgarna och ledamöterna i Europaparlamentet ansökte också om att få tillgång till de deklarationer om att någon intressekonflikt inte föreligger som hade avgetts av medlemmarna i förhandlingsgruppen för inköp av vacciner. De ville även få klarhet i hur förhandlingarna hade förts, särskilt om ett storkontrakt från maj 2021 om inköp av ytterligare 1,8 miljarder vaccindoser till ett belopp av 35 miljarder euro.

Kommissionen hade endast beviljat tillgång till delar av dessa dokument och hade offentliggjort redigerade versioner med hänvisning till skydd av affärshemligheter och skydd av privatlivet.

Två mål väcktes mot kommissionens beslut vid tribunalen. I sina domar ogiltigförklarade tribunalen delvis dessa beslut.

Vad beträffar begäran om en större tillgång till **klausulerna om läkemedelsföretagens ersättningsskyldighet** erinrade tribunalen om att medlemsstaterna hade ställt sig bakom skälet till att införa sådana klausuler i avtalen – nämligen att kompensera läkemedelsföretagen för de risker som de löpte i samband med att tidsramen för att utveckla vaccinerna förkortades – och att detta var allmänt känt. Tribunalen fann att kommissionen inte hade

visat hur en större tillgång till dessa klausuler, till vissa definitioner i avtalen (såsom "avsiktlig försummelse" och "på bästa sätt har ansträngt sig") och till bestämmelserna om donationer och vidareförsäljning av vacciner konkret skulle kunna skada de berörda läkemedelsföretagens affärsintressen.

Vad gäller begäran om utlämnande – i deklarationerna om att det inte föreligger några intressekonflikter – av **identiteten på medlemmarna i förhandlingsgruppen**, slog tribunalen fast att denna begäran syftade till att uppnå ett mål av allmänintresse. Endast genom att lämna ut dessa personers identitet kan det kontrolleras att det inte finns någon intressekonflikt när det gäller medlemmarna i förhandlingsgruppen. Denna insyn i avtalsförhandlingsprocessen stärker EU-medborgarnas förtroende för kommissionens vaccinstrategi och bidrar till att bekämpa spridningen av falska uppgifter. Tribunalen fann därför att kommissionen inte hade gjort en korrekt avvägning mellan de intressen som var aktuella, nämligen avsaknaden av intressekonflikt och risken för en kränkning av rätten till respekt för privatlivet.

Allmänhetens tillgång till handlingar: en viktig del av öppenheten

Europaparlamentets och rådets [förordning \(EG\) nr 1049/2001](#) syftar till att ge allmänheten största möjliga tillgång till parlamentets, rådets och kommissionens handlingar. Den syftar till att stärka institutionernas öppenhet, legitimitet och ansvarighet gentemot EU-medborgarna.

Rätten till tillgång till handlingar är dock inte absolut. Det finns undantag för att skydda vissa allmänna eller privata intressen, till exempel allmän säkerhet, sekretess för interna överläggningar och juridisk rådgivning, finansiella, ekonomiska eller kommersiella intressen eller skydd av personuppgifter.

EU-institutionerna måste göra en avvägning mellan öppenhet och skyddet av dessa intressen och i varje enskilt fall bedöma om ett utlämnande kan skada dessa intressen. Om det kan visas att ett övervägande allmänintresse föreligger, kan ett utlämnande vara nödvändigt.

Om tillgång nekas kan den sökande ansöka om omprövning hos den berörda EU-institutionen och därefter – vid ett nytt avslag – vända sig till Europeiska ombudsmannen eller väcka talan vid tribunalen.

Några principer i fråga om allmänhetens tillgång till handlingar som fastställts av tribunalen och domstolen

I domen *De Capitani/parlamentet* ([T-540/15](#)), slog tribunalen fast att EU-institutionerna endast i vederbörligen motiverade fall får vägra tillgång till vissa handlingar av lagstiftningskaraktär.

Den EU-institution eller det EU-organ som vägrar tillgång måste visa att det föreligger en "konkret, faktisk och rimligen förutsägbar risk" för att tillgång till begärda handlingarna skulle kunna undergräva skyddet för något av de intressen som omfattas

av de undantag som föreskrivs i förordning 1049/2001. Enligt domstolens dom *ClientEarth/kommissionen* ([C-57/16 P](#)), räcker det inte med en hypotetisk eller obestämmd risk för ett undergrävande för att motivera ett avslag.

Frågan om tillgång till inlagor som getts in av en medlemsstat eller en institution i ett mål vid EU-domstolen har prövats i flera uppmärksammade domar. I målet *kommissionen/Breyer* ([C-213/15 P](#)), fann domstolen att en medlemsstats inlagor, som finns hos kommissionen, omfattas av tillämpningsområdet för förordning 1049/2001. Även om sekretessen för dessa inlagor måste bevaras under hela domstolsprocessen, får kommissionen inte utan ytterligare skäl vägra att ge tillgång till dem efter det att processen har avslutats.

I domarna *Sverige m.fl./API och kommissionen* ([C-514/07 P](#), [C-528/07 P](#) och [C-532/07 P](#)) hade domstolen redan slagit fast denna generella presumtion för sekretess för inlagor som ingivits av en EU-institution under domstolsprocessen. Efter det att processen har avslutats måste emellertid varje ansökan bedömas från fall till fall för att fastställa om undantagen i förordningen är tillämpliga.

I fokus Restriktiva åtgärder mot handlande som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende

Domarna *Mazepin/rådet* av den 20 mars 2024 ([T-743/22](#)),
Fridman m.fl./rådet och *Timchenko och Timchenko/rådet* av den
11 september 2024 ([T-635/22](#) och [T-644/22](#)) och *NSD/rådet* av den
11 september 2024 ([T-494/22](#))

Restriktiva åtgärder, eller "sanktioner", är ett centralt verktyg i EU:s utrikes- och säkerhetspolitik. Dessa åtgärder kan avse frysning av tillgångar, förbud mot att resa in på EU:s territorium eller ekonomiska sanktioner. Syftet är att värna EU:s grundläggande värderingar, väsentliga intressen och säkerhet genom att utöva påtryckningar på de personer eller enheter som åtgärderna riktar sig till, inbegripet tredjeländers regeringar, för att få dem att ändra sin politik eller sitt agerande.

Ryssland har sedan år 2014 agerat på ett sätt som undergräver Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende, i synnerhet genom det angreppskrig som Ryssland inledde mot Ukraina år 2022. Detta har lett till att EU har skärpt sina sanktioner mot fysiska och juridiska personer som ger stöd till den ryska regeringen. Legitimiteten och räckvidden av rådets olika beslut på detta område har i vissa fall ifrågasatts och talan har väckts vid tribunalen i ett tiotal mål.

Dessa mål tjänar som illustration av sökandet efter en balans mellan de påförda sanktionernas stränghet, som är nödvändig för att de ska vara effektiva, och skyddet för enskildas rättigheter. Tribunalen har bekräftat att EU har omfattande befogenheter att ingripa mot ekonomiskt och materiellt stöd till den ryska regeringen, samtidigt som det krävs underlag och en solid motivering för de åtgärder som vidtas.

Domen *NSD/rådet* ([T-494/22](#))

Tribunalen **fastställde** de sanktioner som hade införts mot det ryska företaget National Settlement Depository (NSD). Detta företag, som av rådet ansågs vara av avgörande betydelse för det ryska finansiella systemet, gav materiellt och finansiellt stöd till både Rysslands regering och Rysslands centralbank.

Tribunalen konstaterade att NSD, i egenskap av systemviktigt finansinstitut, underlättade för Rysslands regering att mobilisera betydande resurser, vilka användes för att destabilisera Ukraina. Tribunalen ansåg även att det saknades fog för NSD:s argument att de restriktiva åtgärderna hade lett till att medel som tillhörde kunder som inte omfattades av sanktionerna hade frysts, och påpekade att dessa kunder kunde väcka talan vid nationell domstol för att invända mot att deras rätt till egendom kränkts som en accessorisk effekt av de åtgärder som vidtagits mot NSD.

Domen Mazepin/rådet ([T-743/22](#))

Tribunalen **ogiltigförklarade** beslutet att Nikita Mazepin, en före detta Formel 1-förare, skulle kvarstå på förteckningen över personer som är föremål för sanktioner. Rådet hade tagit med hans namn i förteckningen på grund av hans koppling till Dmitry Mazepin, som är hans far och en inflytelserik affärsman, vars verksamhet genererar betydande inkomster för den ryska regeringen och som sägs ha varit huvudsponsor för sin sons verksamhet som racerförare i Haas-stallet.

Tribunalen fann att den för sanktionerna relevanta kopplingen mellan Dmitry Mazepin och hans son inte var tillräckligt visad och noterade särskilt att sonen inte längre var racerförare i det aktuella stallet vid den tidpunkt då det omtvistade beslutet fattades. Tribunalen framhöll dessutom att enbart familjeband inte i sig räcker för att styrka att det föreligger sådana gemensamma intressen som motiverar att sanktionerna mot Nikita Mazepin bibehålls.

Domarna *Fridman m.fl./rådet* och *Timchenko och Timchenko/rådet* ([T-635/22](#) och [T-644/22](#))

Tribunalen **bekräftade** att sanktionerade personer och enheter är skyldiga att inrapportera sina tillgångar och att samarbeta med behöriga myndigheter för att förhindra att frysningen av tillgångar kringgås genom rättsliga och finansiella arrangemang. Dessa skyldigheter, som hade införts av rådet, ansågs av tribunalen vara nödvändiga för att garantera att sanktionerna är effektiva och enhetliga i alla medlemsstater. Tribunalen avfärdade även påståendena om att rådet hade utövat straffrättsliga befogenheter som är förbehållna medlemsstaterna, och fann att dessa åtgärder inte var av straffrättslig karaktär och att antagandet av dem var förenligt med det samlade regelverk som föreskrivs i EU-rätten.

EU:s sanktioner mot Ryssland

Sedan mars 2014 har EU gradvis infört riktade restriktiva åtgärder mot Ryssland, i synnerhet som reaktion på den olagliga annekteringen av Krim (år 2014) och det militära angreppet mot Ukraina (år 2022).

Åtgärderna syftar till att försvaga **Rysslands** ekonomiska bas, beröva Ryssland tillgång till teknik och marknader som är kritiska för landet och att avsevärt begränsa Rysslands förmåga att föra krig. EU har också antagit sanktioner mot **Belarus, Iran och Nordkorea** som reaktion på dessa länders stöd till Ryssland i kriget mot Ukraina.

Över 2 300 personer och enheter (banker, politiska partier, företag och paramilitära grupper) omfattas av sanktionerna. Sanktionerna innefattar:

- Förbud mot att resa in i EU,
- frysning av tillgångar, och
- spärning av medel.

Rådet uppskattar värdet av de privata tillgångar som är frysta i EU till 24,9 miljarder euro. Värdet på de tillgångar som tillhör Rysslands centralbank som spärrats i EU uppgår till 210 miljarder euro.

Restriktiva åtgärder som införs med stöd av rådets beslut **övervakas fortlöpande**. De får förlängas eller vid behov ändras, om rådet bedömer att målen för åtgärderna inte har uppnåtts.

Tillbakablick på några av årets viktigaste domar

Grundläggande rättigheter

EU säkerställer skyddet av de grundläggande rättigheterna, särskilt genom stadgan om de grundläggande rättigheterna, som innehåller en förteckning över EU-medborgarnas individuella, medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter. Respekten för de mänskliga rättigheterna är ett av de värden som EU bygger på och den utgör en grundläggande förutsättning för genomförandet av EU:s politik och åtgärder.

EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna – bindande regler med konkreta effekter

[Se videon på YouTube](#)

Rådet antog år 2022, som reaktion på den intensifierade ryska aggressionen mot Ukraina, sanktioner som syftar till att sätta press på Ryssland. Bland dessa sanktioner ingår ett förbud mot att tillhandahålla juridiska rådgivningstjänster till Rysslands regering eller till juridiska personer, enheter eller organ som är etablerade i Ryssland. Belgiska och franska advokater yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara detta förbud. Enligt deras uppfattning innebär detta förbud ett åsidosättande av de grundläggande rättigheter som garanterar tillgång till juridisk rådgivning från en advokat. Tribunalen erinrade om den grundläggande rätten till ett effektivt domstolsskydd, vilket innefattar rätten att få rådgivning och företrädas av en advokat i en pågående eller sannolikt förestående rättsprocess. Tribunalen påpekade emellertid att det angripna förbudet varken avser juridisk rådgivning i samband med en domstolsprocess eller tjänster som tillhandahålls fysiska personer. Tribunalen ogillade följaktligen talan i dessa mål.

Domarna *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles m.fl./rådet*, *Ordre des avocats à la Cour de Paris och Couturier/rådet* och *ACE/rådet* av den 2 oktober 2024 ([T-797/22](#), [T-798/22](#) och [T-828/22](#))

År 2006 publicerade tidningen *Le Monde* en artikel som kopplade fotbollsklubben Real Madrid till rykten om dopning. Tidningen dömdes i Spanien för förtal. Tidningen överklagade senare verkställigheten av domen i Frankrike och åberopade pressfriheten som grund för sitt överklagande. Cour de cassation (Högsta domstolen) i Frankrike begärde förhandsavgörande från domstolen, vilken slog fast att det ömsesidiga erkännandet av domar får begränsas om det uppenbart strider mot de grundläggande rättigheterna. Enligt domstolen finns det en risk för att oproportionerliga påföljder riktade mot medierna, som till exempel orimligt höga skadestånd, avskräcker pressen från att bevaka ämnen av allmänintresse, vilket är oförenligt med EU:s demokratiska värderingar.

Domen *Real Madrid Club de Fútbol* av den 4 oktober 2024 ([C-633/22](#))

Personuppgifter

EU har ett heltäckande regelverk för skydd av personuppgifter. Behandlingen och lagringen av sådana uppgifter måste uppfylla de villkor för laglighet som föreskrivs i detta regelverk, vara begränsad till vad som är absolut nödvändigt och inte innebära ett oproportionerligt intrång i rätten till respekt för privatlivet.

EU-domstolen i den digitala världen

[Se videon på YouTube](#)

En tysk medborgare invände vid en tysk domstol mot staden Wiesbadens vägran att utfärda ett nytt identitetskort utan fingeravtryck till honom. Den tyska domstolen bad EU-domstolen att pröva giltigheten av den EU-förordning som kräver att två fingeravtryck läggs in i identitetskort. Domstolen fann att denna skyldighet, som motiveras av behovet av att bekämpa tillverkning av falska identitetskort och identitetsstöld, är förenlig med de grundläggande rättigheterna avseende respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter. Domstolen ogiltigförklarade dock förordningen, eftersom den hade antagits på felaktig rättslig grund. Domstolen beslutade emellertid att den skulle fortsätta att gälla till och med den 31 december 2026 för att möjliggöra antagandet av en ny rättsakt. Förordningen hade felaktigt grundats på artikel 21.2 FEUF (fri rörlighet för medborgare) i stället för artikel 77.3 FEUF (området med frihet, säkerhet och rättvisa). Artikel 77.3 FEUF kräver enhällighet i rådet för att en rättsakt ska kunna antas.

Domen *Landeshauptstadt Wiesbaden* av den 21 mars 2024 ([C-61/22](#))

En person fördes in i polisregistret i Bulgarien i samband med en förundersökning avseende mened. Efter att han hade dömts till ett års villkorligt fängelse och avtjänat detta straff, ansökte han om att raderas ur polisregistret. Enligt bulgarisk lag bevaras uppgifterna om den registrerade personen utan någon annan tidsbegränsning än personens död. Bulgariens högsta förvaltningsdomstol frågade EU-domstolen om dessa bestämmelser är förenliga med EU-rätten. Domstolen svarade att generell och odifferentierad lagring, fram till vederbörandes död, av biometrisk och genetisk uppgifter om personer som dömts för brott strider mot EU-rätten. Den nationella lagstiftningen måste föreskriva en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att regelbundet kontrollera om lagringen fortfarande är nödvändig och ge den registrerade möjlighet att begära att hans eller hennes uppgifter ska raderas, om lagring inte längre är nödvändig.

Domen *Direktor na Glavna direksia "Natsionalna politsia" pri MVR - Sofia* av den 30 januari 2024 ([C-118/22](#))

I två separata domar har domstolen lämnat viktiga förtydliganden när det gäller myndigheters utredningsbefogenheter.

I ett mål rörande ett franskt dekret som syftar till att skydda verk som omfattas av upphovsrätt eller närstående rättigheter mot intrång som begås på internet, klargjorde domstolen att medlemsstaterna får ålägga leverantörer av internetjänster en skyldighet att lagra IP-adresser på ett generellt och odifferentierat sätt för att göra det möjligt för den behöriga statliga myndigheten att identifiera en person som misstänks ha begått ett brott. Denna lagring får emellertid inte leda till att det går att dra precisa slutsatser om den registrerades privatliv. För att uppnå ett sådant resultat måste lagringsarrangemangen vara utformade så, att de i praktiken garanterar att det råder helt vattentäta skott mellan de olika kategorierna av lagrade uppgifter. I atypiska situationer, där det på grund av särdragen i ett nationellt förfarande kan vara möjligt att dra precisa slutsatser om den registrerades privatliv, genom att personuppgifter och den insamlade informationen knyts samman, måste åtkomsten till uppgifterna vara underkastad en förhandskontroll av en domstol eller ett oberoende förvaltningsorgan.

Domen *La Quadrature du Net II* av den 30 april 2024 ([C-470/21](#))

I ett österrikiskt mål hade polisen försökt låsa upp mobiltelefonen för mottagaren av ett paket som innehöll cannabis. När EU-domstolen tillfrågades om utredningens giltighet mot bakgrund av ett direktiv om skydd av personuppgifter som polis och rättsliga myndigheter stödde sig på, klargjorde den att åtkomsten till uppgifter i en mobiltelefon inte nödvändigtvis är begränsad till bekämpning av grov brottslighet. Om så inte vore fallet skulle det nämligen finnas en risk för att brott i allmänhet inte beivrades och därmed en risk för att EU:s område med frihet, säkerhet och rättvisa i unionen inte kan förverkligas. En sådan åtkomst, som utgör ett allvarligt ingrepp i de registrerades rätt till skydd av sina personuppgifter, förutsätter emellertid förhandstillstånd från en domstol eller en oberoende myndighet och måste vara proportionerlig. Den nationella lagstiftaren måste också definiera de faktorer som ska beaktas för åtkomst till sådana uppgifter, såsom arten av de berörda brotten, och ägaren till telefonen måste informeras så snart det är sannolikt att en sådan upplysning inte längre äventyrar brottsutredningen.

Domen *Bezirkshauptmannschaft Landeck* av den 4 oktober 2024 ([C-548/21](#))

Likabehandling och arbetsrätt

Det finns nästan 200 miljoner arbetstagare inom EU. Ett stort antal EU-medborgare drar därför direkt nytta av EU:s arbetsrättsliga regelverk. Detta regelverk fastställer miniminormer för arbets- och anställningsvillkor och kompletterar på detta sätt den politik som förs av medlemsstaterna.

EU-domstolen: En garanti för likabehandling och minoriteters rättigheter

[Se videon på YouTube](#)

Efter att ha sagt upp sig för att gå i förtida pension begärde en offentliganställd i Comune di Copertino (Italien) ekonomisk kompensation för sina outnyttjade semesterdagar. Den italienska lagstiftningen föreskriver dock inte någon sådan rättighet för anställda inom den offentliga sektorn. EU-domstolen, som hade tillfrågats om tolkningen av [arbetstidsdirektivet](#), slog fast att en arbetstagare har rätt till ekonomisk kompensation om han eller hon inte har tagit ut all sin semester innan anställningsavtalet upphör, och att detta även gäller vid frivillig uppsägning. Ekonomiska överväganden, såsom kontroll av de offentliga utgifterna, kan inte motivera att en arbetstagare fråntas denna rättighet. Undantag får dock göras om arbetstagaren medvetet har avstått från att ta ut sina semesterdagar och om arbetsgivaren i tillräcklig utsträckning har informerat arbetstagaren om risken att förlora sin semester och uppmuntrat denne att ta ut den.

Domen *Comune di Copertino* av den 18 januari 2024 ([C-218/22](#))

En före detta professionell fotbollsspelare i Frankrike ansåg att vissa Fifa-regler hade hindrat honom från att rekryteras av en belgisk klubb och angrep dessa regler vid belgisk domstol. Reglerna, som ingår i Fifas reglemente om spelares status och spelarövergångar, innebär att både spelaren och hans nya klubb ska betala ersättning om spelaren utan "saklig grund" säger upp sitt kontrakt innan det har löpt ut. Dessa regler ger även möjlighet att beslut om idrottsliga påföljder, såsom förbud för den nya klubben att rekrytera nya spelare, och att föreskriva ett förbud mot att utfärda ett internationellt transfercertifikat så länge det råder tvist om avtalsbrottet. Tolkningsfrågorna hade ställts av Cour d'appel de Mons (Appellationsdomstolen i Mons). EU-domstolen svarade att dessa regler inte respekterar den fria rörligheten för arbetstagare och EU:s konkurrenslagstiftning.

Domen *Fifa* av den 4 oktober 2024 ([C-650/22](#))

Unionsmedborgarskap

Varje person som är medborgare i en EU-medlemsstat är per automatik också EU-medborgare.

Unionsmedborgarskapet ska komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet.

EU-medborgare åtnjuter särskilda rättigheter som garanteras genom EU-fördragen.

Kommissionen väckte talan vid domstolen mot Tjeckien och Polen på grund av att dessa medlemsstater begränsar rätten att ansluta sig till ett politiskt parti till respektive lands egna medborgare. Enligt kommissionen innebär detta att EU-medborgare som är bosatta i dessa båda stater, men som inte är medborgare i dem, försätts i en mindre fördelaktig ställning vad gäller valbarhet i kommunala val och val till Europaparlamentet. Domstolen dömde till kommissionens fördel och fann att Tjeckien och Polen hade åsidosatt sina skyldigheter enligt EU-fördragen. EU-medborgare som är bosatta i en medlemsstat utan att vara medborgare i den staten måste ha samma tillgång till samma medel, inbegripet medlemskap i ett politiskt parti, som medborgarna i den staten för att effektivt kunna utöva sin rösträtt och valbarhet. Domstolen fann att denna skillnad i behandling inte kunde motiveras av skäl som rör respekten för Polens eller Tjeckiens nationella identitet.

Domarna *kommissionen/Republiken Tjeckien* ([C-808/21](#)) och *kommissionen/Polen* av den 19 november 2024 ([C-814/21](#))

EU-domstolen slog fast att en medlemsstat inte får vägra att erkänna en ändring av förnamn och könsidentitet som lagligen förvärvats i en annan medlemsstat. En sådan vägran utgör ett hinder för den fria rörligheten och uppehållsrätten inom EU. Den personliga identiteten, inbegripet förnamn och kön, är av grundläggande betydelse, och de administrativa och privata svårigheter som en sådan vägran ger upphov till strider mot EU-rätten.

Domen *Mirin* av den 4 oktober 2024 ([C-4/23](#))

Konsumentskydd

EU:s konsumentpolitik syftar till att skydda konsumenternas hälsa och säkerhet samt deras ekonomiska och rättsliga intressen, oavsett var de är bosatta, vart de reser eller varifrån de gör sina inköp inom EU.

EU-domstolen: En garanti för konsumenternas rättigheter

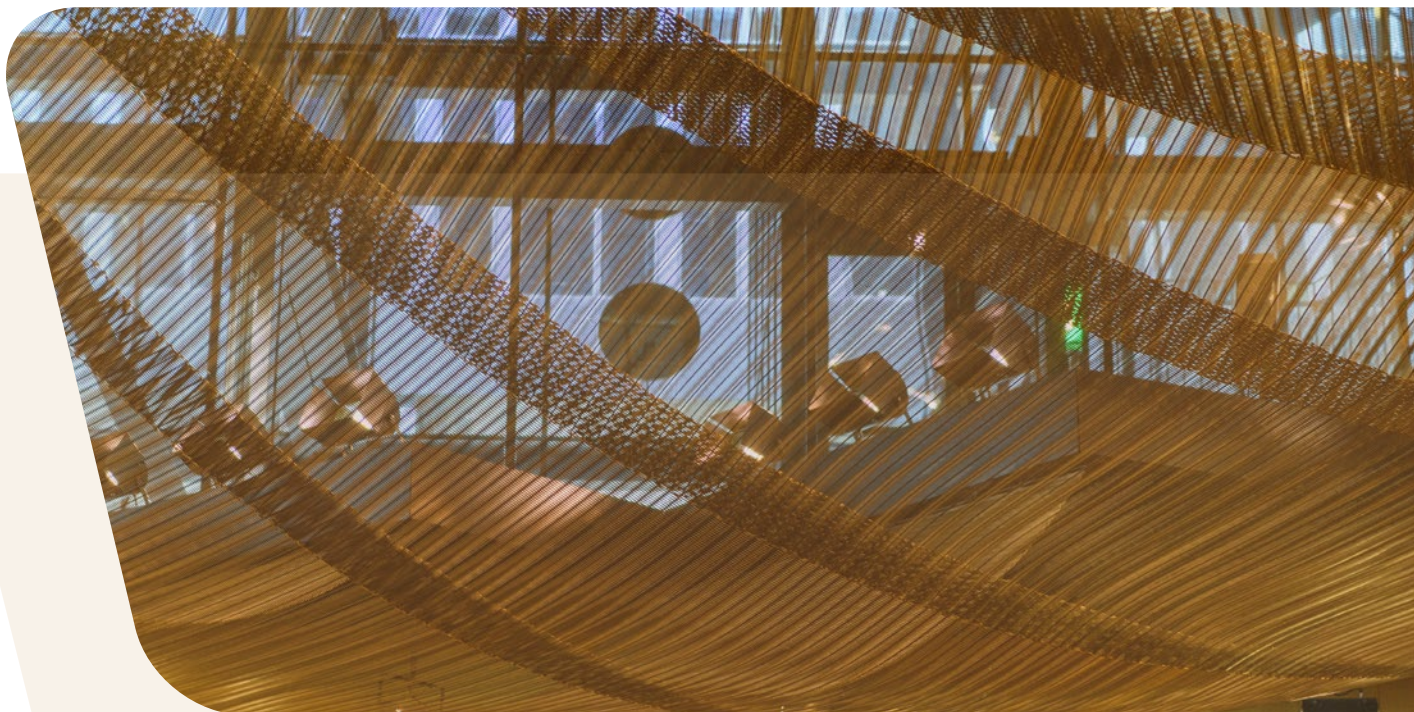
[Se videon på YouTube](#)

En tysk konsumentförening ifrågasatte en stormarknadskedjas (Aldi Süd) reklam om prissänkningar i en tysk domstol. Enligt konsumentföreningen har Aldi Süd inte rätt att beräkna en prissnedsättning på grundval av priset omedelbart före erbjudandet, utan måste enligt EU-rätten göra det på grundval av det lägsta pris som tillämpats under de senaste 30 dagarna. På fråga från en tysk domstol bekräftade EU-domstolen att en annonserad prissnedsättning ska beräknas på grundval av det lägsta priset under de senaste 30 dagarna. Näringsidkare hindras således från att vilseleda konsumenterna genom att höja det pris de tar ut innan de tillkännager en prissänkning och därigenom ange falska prissänkningar.

Domen *Aldi Süd* av den 26 september 2024 ([C-330/23](#))

Miljö

EU strävar efter att bevara och förbättra kvaliteten på miljön och att skydda människors hälsa. EU:s åtgärder på miljöområdet grundar sig på försiktighetsprincipen, principen om förebyggande åtgärder samt principen att förorenaren betalar.

EU-domstolen och miljön

[Se videon på YouTube](#)

Enligt ett [EU-direktiv](#) är det sedan år 2019 förbjudet att på marknaden släppa ut produkter som är tillverkade av oxo-nedbrytbar plast som fragmenteras genom oxidation. Ett antal brittiska företag, vilka tillverkar en pro-oxidationstillsats som de hävdar gör att plast som innehåller denna tillsats bryts ned snabbare biologiskt än oxo-nedbrytbar plast, väckte talan vid tribunalen. De yrkade ersättning för den skada som de påstod sig ha lidit till följd av att förbudet mot att släppa ut oxo-nedbrytbar plast på marknaden även gäller plast som de beskriver som "oxo-bionedbrytbar". Tribunalen ogillade talan med motiveringen att EU-lagstiftaren inte hade gjort sig skyldig till ett uppenbart fel. Enligt vetenskapliga studier är den biologiska nedbrytningen av plast som innehåller en pro-oxidationstillsats låg, eller till och med obefintlig. Denna typ av plast lämpar sig dessutom inte för någon form av kompostering. Slutligen är återvinningen av plast som innehåller en pro-oxidationstillsats problematisk, eftersom nuvarande teknik inte gör det möjligt att identifiera och isolera plast som innehåller en pro-oxidanttillsats från konventionell plast.

Domen *Symphony Environmental Technologies och Symphony Environmental/parlamentet m.fl.* av den 31 januari 2024 ([T-745/20](#))

Vargen, en art som är strikt skyddad enligt [Bernkonventionen](#), har varit föremål för två domar från domstolen. Domstolen prövade i dessa båda domar det så kallade [livsmiljödirektivet](#). I Österrike hade miljöorganisationer vid en domstol i Tyrolen överklagat ett tidsbegränsat tillstånd att skjuta en varg som hade dödat cirka 20 får. EU-domstolen fastställde giltigheten av det österrikiska förbudet mot jakt av varg med motiveringen att vargstammens bevarandestatus inte var gynnsam. I Spanien hade en förening för skydd av den iberiska vargen överklagat en lag i den autonoma regionen Castilla y León enligt vilken varg är en art som får jagas norr om floden Duero (där den kan bli föremål för viltvårdsåtgärder, medan den åtnjuter strikt skydd söder om denna flod). Som svar på frågor från en spansk domstol slog EU-domstolen fast att det inte är tillåtet att beteckna varg som en art som får jagas på regional nivå när artens bevarandestatus på nationell nivå är gynnsam.

Domarna *WWF Österreich m.fl.* av den 11 juli 2024 ([C-601/22](#)) och *ASCEL* av den 29 juli 2024 ([C-436/22](#))

Stålverket Ilva, som ligger i Taranto i Apulien (södra Italien), är ett av Europas största stålverk. Stålverkets negativa inverkan på miljön och lokalbefolkningens hälsa uppmärksammades år 2019 av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Åtgärder för att minska denna inverkan har planerats sedan år 2012, men deras genomförande har vid upprepade tillfällen skjutits upp. Ett antal boende i området kring stålverket väckte talan vid italienska domstolar. En domstol i Milano begärde förhandsavgörande från EU-domstolen. EU-domstolen ansåg att viktiga villkor för beviljande och bibehållande av ett drifttillstånd, som krävs enligt [direktivet om industriutsläpp](#), inte föreföll ha uppfyllts. Driften av stålverket kommer därför att behöva avbrytas om det visar sig att den medför allvarliga och betydande faror för miljön och människors hälsa.

Domen *Ilva m.fl.* av den 25 juni 2024 ([C-626/22](#))

Informationssamhället

EU spelar en nyckelroll i utvecklingen av informationssamhället, i syfte att skapa en miljö som är gynnsam för innovation och konkurrenskraft samtidigt som konsumenternas rättigheter skyddas och rättssäkerheten upprätthålls. EU säkerställer rättvisa och öppna digitala marknader och undanröjer hinder för gränsöverskridande onlinetjänster på den inre marknaden så att sådana tjänster kan cirkulera fritt.

EU-domstolen i den digitala världen

[Se videon på YouTube](#)

Genom en italiensk lag har administrativa skyldigheter införts för leverantörer av onlinetjänster som är etablerade utanför Italien, såsom Airbnb, Expedia, Google och Amazon, med det uttalade syftet att säkerställa en effektiv tillämpning av EU-rätten. Dessa leverantörer ska bland annat registrera sig i ett särskilt register, lämna ekonomiska rapporter och betala avgifter. Efter det att en italiensk domstol hade begärt förhandsavgörande svarade EU-domstolen att sådana åtgärder inte är förenliga med EU-rätten. Domstolen påpekade att leverantörer av onlinetjänster i första hand omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där de är etablerade, i detta fall Irland eller Luxemburg. De medlemsstater, såsom Italien, i vilka dessa leverantörer är verksamma, är bundna av principen om ömsesidigt erkännande, och de får som huvudregel inte införa ytterligare skyldigheter som kan inskränka friheten att tillhandahålla dessa tjänster.

Domarna *Airbnb Ireland* och *Amazon Services Europe* (förenade målen [C-662/22](#) och [C-667/22](#)), *Expedia* ([C-663/22](#)), *Google Ireland* och *Eg Vacation Rentals Ireland* (förenade målen [C-664/22](#) och [C-666/22](#)), *Amazon Services Europe* ([C-665/22](#)) av den 30 maj 2024

Bytedance Ltd är ett bolag som via dotterbolag driver TikTok – en plattform för ett onlinebaserat socialt nätverk. Kommissionen har utsett Bytedance till grindvakt för en central plattformstjänst enligt [EU-förordningen om digitala marknader \(Digital Market Act\)](#). I den förordningen föreskrivs en riktad uppsättning rättsliga förpliktelser som grindvakter måste följa. Dessa förpliktelser är avsedda att göra det möjligt för andra företag att konkurrera med grindvakten och förhindra vissa otillbörliga metoder. Bytedance väckte talan mot kommissionens beslut att utse bolaget till grindvakt. Tribunalen påpekade att EU-lagstiftaren har antagit EU-förordningen om digitala marknader för att förbättra den inre marknadens funktion. Eftersom de kriterier som anges i förordningen, särskilt kriterierna avseende världsmarknadsvärdet och antalet användare, var uppfyllda i detta mål, fann tribunalen att kommissionen hade gjort rätt i att anse att Bytedance var en grindvakt. Tribunalen ogillade därför talan.

Domen *Bytedance/kommissionen* av den 17 juli 2024 ([T-1077/23](#))

Konkurrens, statligt stöd och skattebeslut (*tax rulings*)

EU säkerställer efterlevnaden av regler som skyddar den fria konkurrensen. Åtgärder som syftar till eller resulterar i att konkurrensen på den inre marknaden begränsas eller snedvrids är förbjudna och kan beivras med böter. Statliga stödåtgärder är förbjudna när de är oförenliga med den inre marknaden. Kommissionen har enligt EU-fördragen ett viktigt uppdrag att utreda och kontrollera statliga stödåtgärders förenlighet med den inre marknaden.

Tribunalen – En garanti för att EU-institutionerna följer EU-rätten

[Se videon på YouTube](#)

Projektet för en fast förbindelse under Fehmarn bält i Östersjön omfattar en tunnel mellan Rødby på den danska ön Lolland och Puttgarden i Tyskland. Den danska offentliga aktören Femern A/S ansvarar för finansiering, byggande och drift av anläggningen. Kommissionen hade i ett beslut förklarat att de finansiella åtgärder som Danmark hade genomfört till förmån för Femern A/S utgör statligt stöd, som dock är förenligt med den inre marknaden. Danmark och två färjerederier, Scandlines Danmark och Scandlines Deutschland, väckte talan vid tribunalen och yrkade att detta beslut skulle ogiltigförklaras. Tribunalen ogillade talan i respektive mål. Tribunalen fann visserligen att den selektiva fördel som Femern A/S hade beviljats stärkte dess ställning på marknaden för transporttjänster i förhållande till andra företag på den marknaden och påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Projektet med den fasta förbindelsen är emellertid av gemensamt europeiskt intresse och utgör ett viktigt bidrag till målen för EU:s transportpolitik.

Domarna *Scandlines Danmark och Scandlines Deutschland/kommissionen, Danmark/kommissionen* och *Scandlines Danmark och Scandlines Deutschland/kommissionen* av den 28 februari 2024 ([T-7/19](#), [T-364/20](#) och [T-390/20](#))

Qualcomm är ett amerikanskt företag som tillverkar chip för telefoner och surfplattor. Qualcomm anklagades av Icera för underprissättning. Nvidia förvärvade Icera och kom efter förvärvet med nya uppgifter om dessa anklagelser. Kommissionen ålade år 2019 ålade Qualcomm böter på 242 miljoner euro för missbruk av dominerande ställning, eftersom företaget anklagades för att ha sålt chip med förlust till Huawei och ZTE för att eliminera konkurrenten Icera. Tribunalen underkände de flesta av Qualcomms argument, med undantag för de argument som rörde beräkningen av böterna. Tribunalen fann att kommissionen omotiverat hade frångått sina riktlinjer från år 2006 och satte därför ned bötesbeloppet till 238,7 miljoner euro.

Domen *Qualcomm/kommissionen* av den 18 september 2024 ([T-671/19](#))

År 2017 ålade kommissionen Google böter på cirka 2,4 miljarder euro för att Google hade missbrukat sin dominerande ställning på flera nationella marknader för internetsökning. Kommissionen hade konstaterat att Google i 13 länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) i sina sökresultat gynnade sin egen produktjämförelsetjänst framför konkurrenternas produktjämförelsetjänster. Googles resultat placerades högst upp, markerade i attraktiva "boxar", medan konkurrenternas resultat förpassades till enkla generiska "blå" länkar, som ofta nedprioriterades av algoritmerna. Tribunalen hade i huvudsak fastställt kommissionens beslut och domstolen ogillade Googles och Alphabets överklagande och fastställde böterna.

Domen *Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping)* av den 10 september 2024 ([C-48/22 P](#))

Google lanserade sin annonsplattform AdSense år 2003. Denna plattform gör det möjligt för webbplatsoperatörer att få intäkter genom att visa annonser som är kopplade till användarnas sökningar. För att kunna använda denna tjänst har vissa webbplatsutgivare varit tvungna att ingå avtal med Google som innehåller klausuler som förhindrar eller begränsar att konkurrerande annonser visas. Efter klagomål från flera företag, däribland Microsoft och Expedia, ålade kommissionen år 2019 Google böter på 1,49 miljarder euro för missbruk av dominerande ställning. Google väckte talan om ogiltigförklaring av detta beslut vid tribunalen. Tribunalen fann att kommissionen hade gjort en felaktig bedömning av klausulernas varaktighet och av den del av marknaden som de omfattade. Tribunalen fann vidare att kommissionen inte på ett korrekt sätt hade fastställt att det förelåg ett missbruk av en dominerande ställning. Tribunalen ogiltigförklarade därför beslutet i dess helhet.

Domen *Google AdSense/kommissionen* av den 18 september 2024 ([T-334/19](#))

År 2021 fann kommissionen att bankerna Deutsche Bank, Bank of America, Crédit Agricole och Credit Suisse (numera UBS Group) hade deltagit i en kartell inom sektorn för överstatliga obligationer, statsobligationer och offentlig sektorsobligationer (*SSA-bonds*) emitterade i US-dollar genom att utbyta känsliga affärssuppgifter och samordna sina handelsstrategier. Kommissionen ålade Bank of America, Credit Suisse och Crédit Agricole böter på 12,6, 11,9 respektive 3,9 miljoner euro, medan Deutsche Bank befriades från böter på grund av att den banken hade samarbetat med kommissionens utredning. Crédit Agricole och Credit Suisse väckte talan om ogiltigförklaring av detta beslut. Tribunalen fastställde kommissionens konstaterande av att en överträdelse hade begåtts och fastställde de böter som hade ålagts år 2021.

Domen *Crédit agricole och Crédit agricole Corporate and Investment Bank/kommissionen och UBS Group och Credit Suisse Securities (Europe)/kommissionen* av den 6 november 2024 ([T-386/21](#) och [T-406/21](#))

Under år 2018 underrättade det brittiska teleföretaget Vodafone kommissionen om sin avsikt att förvärva Liberty Globals telekommunikationsverksamhet i Tyskland, Tjeckien, Ungern och Rumänien. Kommissionen godkände år 2019 förvärvet på vissa villkor. Tre tyska företag, som befarade att Vodafone skulle komma att få en dominerande ställning på vissa marknader, väckte talan vid tribunalen för att få kommissionens beslut ogiltigförklarat. Tribunalen ogillade talan och fann att kommissionen hade gjort en korrekt bedömning av att parterna i företagskoncentrationen inte är konkurrenter på de relevanta marknaderna, nämligen tillhandahållande till hushåll av tjänster för överföring av tv-signaler i Tyskland.

Domarna *NetCologne/kommissionen, Deutsche Telekom/kommissionen och Tele Columbus/kommissionen* av den 13 november 2024 ([T-58/20](#), [T-64/20](#) och [T-69/20](#))

Direkta skatter omfattas i princip av medlemsstaternas befogenhet. Sådana skatter måste dock vara förenliga med EU:s regelverk, däribland förbudet mot statligt stöd. EU övervakar att de förhandsbesked i skattefrågor (*tax rulings*) som meddelas i medlemsstaterna och som beviljar företag en särskild skattebehandling är lagenliga. År 2016 fann kommissionen att vissa bolag i Applekoncernen under perioden 1991–2014 av Irland hade fått skatteförmåner som skulle betecknas som statligt stöd. Det statliga stödet gällde den skattemässiga behandlingen av vinster som genererats av Apples verksamhet utanför Förenta staterna. Tribunalen hade år 2020 ogiltigförklarat kommissionens beslut och funnit att kommissionen inte i tillräcklig utsträckning hade bevisat att det fanns en selektiv fördel till förmån för de aktuella bolagen. Efter överklagande upphävde domstolen tribunalens dom och fastställde kommissionens beslut. Irland ansågs ha beviljat Apple stöd som är oförenligt med den inre marknaden genom att ge bolaget en skattebehandling som avviker från irländska regler om beskattning av vinster i bolag som inte är hemmahörande i Irland. Irland förklarades därför vara skyldig att återkräva detta stöd från Apple.

Domen *kommissionen/Irland m.fl.* av den 10 september 2024 ([C-465/20 P](#))

Immateriella rättigheter

EU:s lagstiftning för att skydda immateriella rättigheter (upphovsrätt) och industriella rättigheter (varumärkesrätt, mönsterskydd) förbättrar företagens konkurrenskraft genom att främja en miljö som gynnar kreativitet och innovation.

Immateriellt mål vid tribunalen

[Se videon på YouTube](#)

I september 2021 ansökte Escobar Inc (Puerto Rico, Förenta staterna) hos EU:s immaterialrättsmyndighet (EUIPO) om registrering av ordkännetecknet Pablo Escobar som ett EU-varumärke. Colombianen Pablo Escobar, som avled år 1993, antas vara en knarkkung och narkotikaterrorist som hade grundat Medellínkartellen (Colombia). EUIPO avslog ansökan om registrering av varumärket, eftersom det ansågs strida mot allmän ordning och goda seder. När Escobar överklagade avslaget fastställde tribunalen EUIPO:s beslut och påpekade att namnet Pablo Escobar är förknippat med narkotikahandel och narkotikaterrorist, vilket innebär att varumärket skulle uppfattas som stridande mot grundläggande moraliska normer och de odelbara och universella värden som EU bygger på.

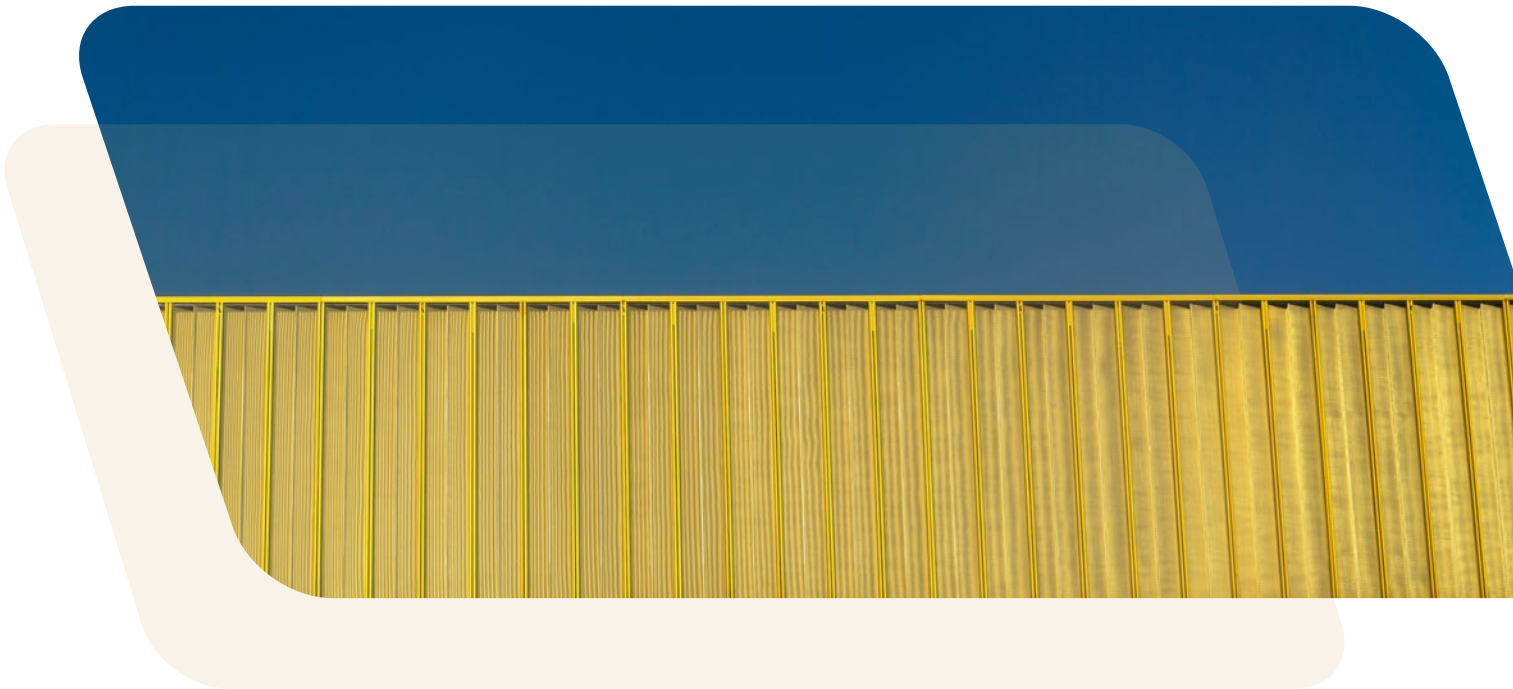

Domen *Escobar/EUIPO (Pablo Escobar)* av den 17 april 2024 ([T-255/23](#))

EU-varumärket Big Mac registrerades år 1996 för den amerikanska snabbmatskedjan McDonald's. År 2017 ansökte den irländska snabbmatskedjan Supermac's hos EUIPO om upphävande av det förstnämnda varumärket, eftersom den ansåg att varumärket inte hade varit föremål för verkligt bruk avseende vissa varor och tjänster. EUIPO biföll Supermac's ansökan, men endast delvis. Supermac's var missnöjd med beslutet och överklagade det till tribunalen. Tribunalen begränsade det skydd som McDonald's varumärke Big Mac omfattar. Som en följd av detta förlorade McDonald's sitt skydd för detta varumärke, vad avser fjäderfäbaserade livsmedel och kycklingsmörgåsar, restaurang- och drive-in-tjänster och takeaway-måltider. Tribunalen fann att McDonald's inte hade visat att varumärket Big Mac hade varit föremål för verkligt bruk inom EU under en sammanhängande femårsperiod för dessa varor och tjänster.

Domen *Supermac's/EUIPO McDonald's International Property (BIG MAC)* av den 5 juni 2024 ([T-58/23](#))

Den 24 februari 2022, som var den första dagen av den ryska invasionen av Ukraina, utropade Roman Gribov, en ukrainsk gränsvakt på Ormön i Svarta havet, följande stridsrop mot de ryska fartygen: "Русский военный корабль, иди на **й" ("Russian warship, go f**k yourself" på engelska). Administration of the State Border Guard Service of Ukraine ansökte hos EUIPO om registrering av ett varumärke bestående av detta stridsrop och dess engelska översättning som ett EU-varumärke. EUIPO avslag denna ansökan. Efter ett överklagande från den ukrainska myndigheten fastställde tribunalen EUIPO:s avslagsbeslut. Tribunalen ansåg att denna fras, som hade blivit en symbol för Ukrainas kamp mot det ryska angreppet, inte skulle uppfattas som en beteckning av kommersiellt ursprung.

Domen *Administration of the State Border Guard Service of Ukraine/EUIPO (RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF)* av den 13 november 2024 ([T-82/24](#))

Det tyska bolaget Puma ansökte år 2016 hos EUIPO om registrering av en gemenskapsformgivning för sport skor. Det nederländska bolaget Handelsmaatschappij J. Van Hilst yrkade att EUIPO skulle ogiltigförklara formgivningen och gjorde gällande att sångerskan Rihanna, som nyligen hade utsetts till konstnärlig ledare för Puma, tolv månader innan registreringsansökan lämnades in hade lagt ut bilder på Instagram där hon bar skor med en formgivning med liknande egenskaper. EUIPO ansåg att mönstret därmed hade offentliggjorts före ansökan om registrering, vilket utgjorde skäl till att registreringen skulle upphävas. Tribunalen avslag Pumas överklagande av EUIPO:s beslut och fastställde att de bilder som hade tagits från Instagram-kontot i fråga räckte för att visa att den tidigare designen hade offentliggjorts, eftersom de gjorde det möjligt att identifiera alla dess väsentliga egenskaper.

Domen *Puma/EUIPO - Handelsmaatschappij J. Van Hilst (Skor)* av den 6 mars 2024 ([T-647/22](#))

Handelspolitik

Den gemensamma handelspolitiken är en av EU:s exklusiva befogenheter och det är med stöd av denna befogenhet som EU ingår internationella handelsavtal. Det faktum att EU talar med en röst i globala sammanhang ger EU en stark position inom internationell handel. EU:s åtgärder på detta område måste dock vara förenliga med EU:s konstitutionella ram.

År 2019 utvidgades avtalen mellan EU och Marocko om fiske och jordbruksprodukter till att omfatta Västsaharas territorium, utan att det västsahariska folket hade lämnat sitt uttryckliga samtycke. Front Polisario, som av FN hade erkänts som företrädare för det västsahariska folket, väckte talan mot rådets beslut att godkänna dessa avtal vid tribunalen, som ogiltigförklarade rådets beslut. Efter överklagande av tribunalens domar slog domstolen fast att avtalen strider mot folkrätten, eftersom det västsahariska folket, som har rätt till självbestämmande, inte hade rådfrågats på ett korrekt sätt. Det kunde inte heller förutsättas att det västsahariska folket hade lämnat sitt samtycke, eftersom avtalen inte medförde några konkreta fördelar för det västsahariska folket i form av en proportionerlig ekonomisk kompensation med hänsyn till utnyttjandet av naturresurserna i Västsahara och de angränsande vattnen.

Domarna *kommissionen och rådet/Front Polisario* av den 4 oktober 2024 (förenade målen [C-778/21 P och C-798/21 P](#), förenade målen [C-779/21 P och C-799/21 P](#))

En fransk lantbrukarorganisation ifrågasatte vid franska myndigheter märkningen av meloner och tomater som odlats i Västsahara. Dessa produkter exporterades till EU med Marocko angivet som ursprungsland, vilket Confédération paysanne ansåg vara vilseledande och strida mot internationell rätt. Organisationen menade att det krävs en särskild märkning som anger varornas verkliga ursprung. Domstolen slog fast att Västsahara är ett territorium som är skilt från Marocko i den mening som avses i EU-rätten. Som en följd av detta måste det verkliga ursprunget för produkter från detta territorium anges, det vill säga Västsahara, för att garantera att information lämnas på ett transparent sätt och för att förhindra att konsumenterna vilseleds. Domstolen slog emellertid också fast att medlemsstater, såsom Frankrike, inte ensidigt kan införa importförbud för felmärkta produkter. Ett sådant förbud kan endast beslutas av EU, eftersom det är en fråga som omfattas av den gemensamma handelspolitiken.

Domen *Confédération paysanne (Meloner och tomater från Västsahara)* av den 4 oktober 2024 ([C-399/22](#))

Migration och asyl

EU har antagit en uppsättning regler för att inrätta en effektiv, humanitär och säker europeisk migrationspolitik. Det gemensamma europeiska asylsystemet fastställer miniminormer för behandlingen av alla asylsökande och deras ansökningar inom hela EU.

Enligt [skyddsgrundsdirektivet](#) är personer som är registrerade hos Förenta nationernas hjälporganisation för palestinska flyktingar i Mellanöstern (UNRWA) uteslagna från flyktingstatus inom EU. Dessa personer måste dock i princip erhålla flyktingstatus om bistånd eller skydd från detta organ upphör. I ett mål rörande statslösa personer av palestinskt ursprung begärde en bulgarisk domstol att EU-domstolen skulle klargöra vilka kriterier som gäller för att man ska kunna anse att UNRWA:s skydd har upphört. EU-domstolen betonade att med hänsyn till den situation som råder i Gazaremsan ska UNRWA:s oförmåga att tillhandahålla värdiga levnadsvillkor eller en lägsta säkerhetsnivå inom detta landområde anses innebära att skyddet upphört.

Domen Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite (Flyktingstatus – Statslös person av palestinskt ursprung) av den 13 juni 2024 ([C-563/22](#))

Domstolen ålade Ungern att betala ett engångsbelopp på 200 miljoner euro och ett vite på 1 miljon euro per dag för underlåtenhet att följa en dom som domstolen i december 2020 hade meddelat i ett mål rörande asyl. Ungern hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter avseende tillgång till förfarandet för internationellt skydd, kvarhållande av internationella skyddssökande i transitzoner och avlägsnande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet. Domstolen ansåg att Ungern, genom att medvetet avstå från att tillämpa EU:s gemensamma politik, allvarligt hade åsidosatt principen om solidaritet mellan medlemsstaterna och EU-rättens enhetlighet. Domstolen förklarade att det var fråga om ett synnerligen allvarligt och aldrig tidigare skådat fördragsbrott som innebär att ansvaret för mottagande av asylsökande och hantering av asylansökningar på ett orättfärdigt sätt överförs till övriga EU-medlemsstater.

Domen kommissionen/Ungern (Mottagande av personer som söker internationellt skydd II) av den 13 juni 2024 ([C-123/22](#))

Rättsligt samarbete

Området för frihet, säkerhet och rättvisa omfattar åtgärder för att främja rättsligt samarbete mellan EU-medlemsstaterna. Detta samarbete bygger på ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och syftar till att harmonisera nationella lagar för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet genom att garantera att brottsoffers, misstänkta och frihetsberövades respektive rättigheter skyddas inom EU.

En italiensk domstol hade ålagt en man som hade mördat sin före detta partner att betala skadestånd till offrets familj. På grund av gärningsmannens insolvens beviljade den italienska staten dock endast skadestånd till offrets barn och make. Offrets föräldrar, syster och barn ansökte därefter vid en italiensk domstol om "rättvis och lämplig" ersättning. EU-domstolen, som hade tillfrågats om tolkningen av [direktivet om ersättning till brottsoffer](#), fann att en nationell ordning som med automatik utesluter vissa familjemedlemmar från rätt till ersättning enbart på grund av att det finns andra familjemedlemmar inte garanterar en "rättvis och lämplig ersättning" till indirekta brottsoffer. En sådan ordning måste ta hänsyn till andra överväganden, såsom de materiella följderna för dessa familjemedlemmar av den avlidnes död eller det faktum att de var beroende av den avlidne för sin försörjning.

Domen *Burdene* av den 7 november 2024 ([C-126/23](#))

Fransk polis hade lyckats infiltrera den krypterade kommunikationstjänsten EncroChat, som används över hela världen på krypterade mobiltelefoner för olaglig narkotikahandel. Den tyska federala kriminalpolisen kunde via en Europolserver ta del av avlyssnade uppgifter som rörde EncroChat-användare i Tyskland. Till följd av europeiska utredningsorder som hade utfärdats av den tyska åklagarmyndigheten tillät en fransk domstol överföring av dessa uppgifter och användning av dem i brottmålsförfaranden i Tyskland. Regionaldomstolen i Berlin ifrågasatte lagligheten i dessa beslut. EU-domstolen svarade att en allmän åklagare, under vissa förutsättningar, får fatta beslut om en europeisk utredningsorder som avser översändande av bevisning som redan har inhämtats av en annan medlemsstat. För att en sådan order ska kunna utfärdas krävs inte att de villkor som gäller för bevisupptagning i den utfärdande staten är uppfyllda. Det måste emellertid vara möjligt att i efterhand få till stånd en rättslig prövning av de berörda personernas grundläggande rättigheter.

Domen *M.N. (EncroChat)* av den 30 april 2024 ([C-670/22](#))

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Restriktiva åtgärder eller "sanktioner" är ett viktigt instrument i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och används som en del av en integrerad och övergripande strategi som också inbegriper politisk dialog. Restriktiva åtgärder används bland annat för att värna EU:s värderingar, grundläggande intressen och säkerhet, samt för att förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet. För att uppnå den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens målsättningar syftar sanktioner syftar till att förmå de personer eller enheter som är föremål för sanktionerna att ändra sin politik eller sitt agerande.

År 2008 inledde EU det civila uppdraget Eulex Kosovo för att utreda brott och söka efter personer som försvann eller dödades i Kosovo år 1999. Året därpå inrättade EU en särskild kommitté för att utreda klagomål om påstådda kränkningar av de mänskliga rättigheterna som påstods ha begåtts av Eulex Kosovo i samband med utövandet av sitt mandat. Efter klagomål från KS och KD, som är nära familjemedlemmar till personer som hade försvunnit eller dödats i Kosovo, fann kommittén att flera grundläggande rättigheter hade kränkts. KS och KD väckte talan vid tribunalen om ersättning för den skada som de påstod sig ha lidit till följd av de utredningar som hade utförts av Eulex Kosovo. Tribunalen förklarade att det är uppenbart att den saknar behörighet att pröva en sådan talan.

Efter överklagande klargjorde domstolen unionsdomstolarnas behörighet inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp). Domstolen fastslog att den är behörig att tolka eller pröva lagenligheten av handlingar eller underlåtenheter som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och som inte har direkt samband med politiska eller strategiska val (såsom till exempel beslut som rör rekryteringen av personal till Eulex Kosovo). Domstolen betonade att en sådan strikt tolkning av undantaget från dess behörighet på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är förenlig med rätten till ett effektivt domstolsskydd och hänvisade i det sistnämnda avseendet till praxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Domstolen ogiltigförklarade därför delvis tribunalens avgörande, varvid den förklarade att unionsdomstolarna är behöriga att pröva vissa av de akter eller handlingar som klagandena hade åberopat i sin skadeståndstalan.

Domen *KS och Kd/rådet m.fl.* av den 10 september 2024 (förenade målen [C-29/22 P](#) och [C-44/22 P](#))

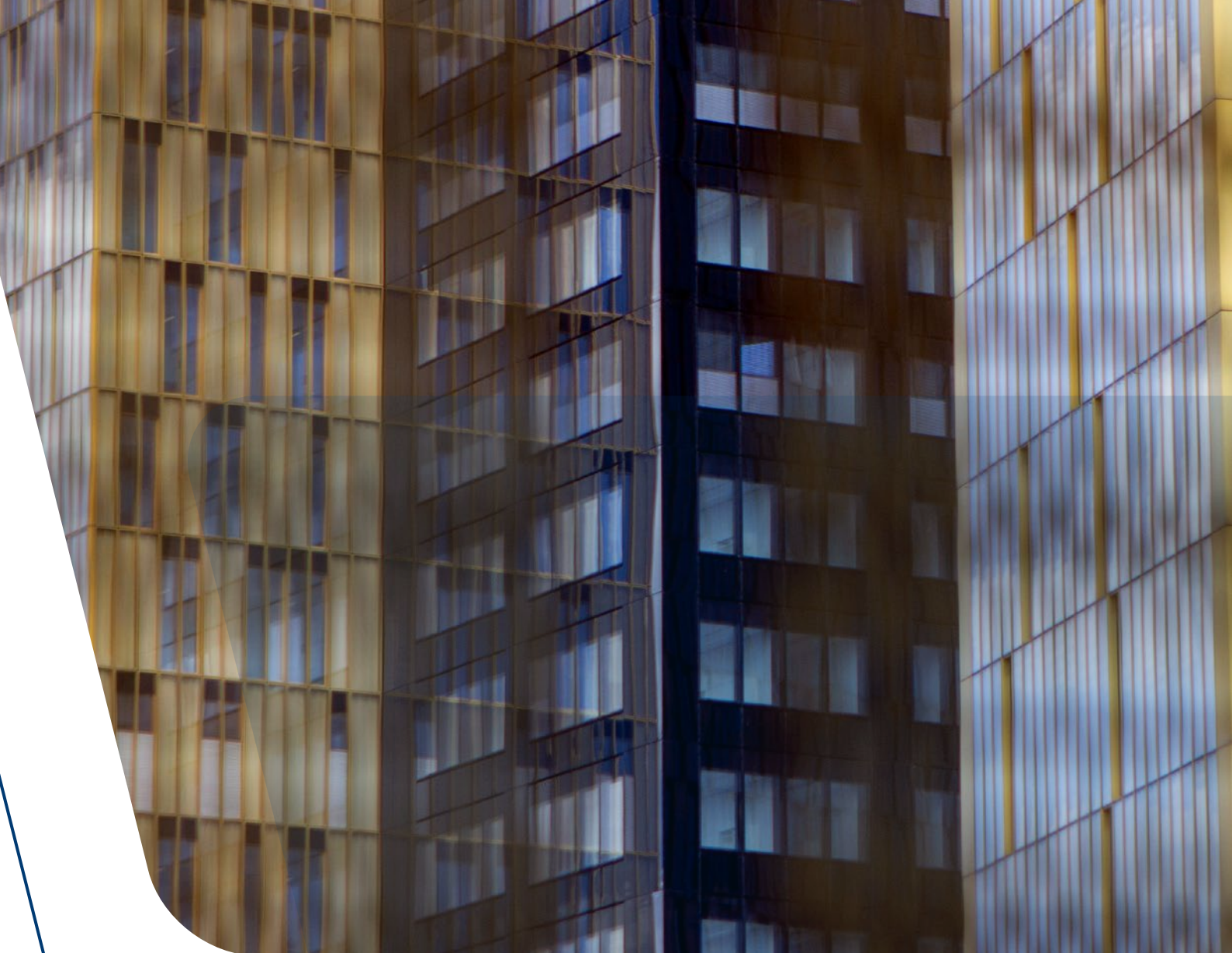
Tribunalen fastställde avseende området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken att det av rådet antagna förbudet mot att tillhandahålla juridiska rådgivningstjänster till Rysslands regering eller till juridiska personer, enheter och organ som är etablerade i Ryssland (se, vad avser samma dom, även avsnittet "Grundläggande rättigheter" och kapitlet "Nyskapande rättspraxis").

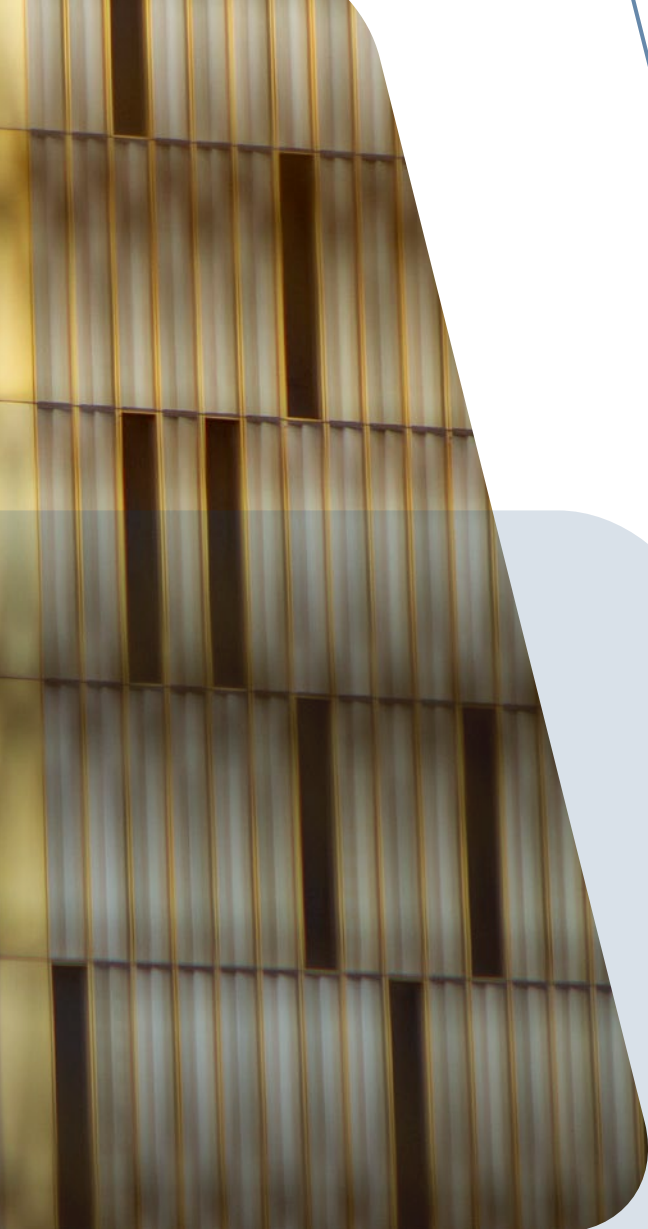

Domen *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles m.fl./rådet* ([T-797/22](#), [T-798/22](#), [T-828/22](#))

Genom den sammanställning av rättsfallsresuméer som utarbetas av direktoratet för forskning och dokumentation ges EU-jurister tillgång till domstolens och tribunalens "[urval av årets viktigaste avgöranden](#)" och en "[månadsbulletin om rättspraxis](#)".

3

**Administration
i rättskipningens
tjänst**

A. Inledningsord av domstolens justitiesekreterare

Alfredo Calot Escobar

Domstolens
justitiesekreterare

Det har gått två decennier sedan det märkesår i institutionens historia då tio nya medlemsstater anslöt sig till EU. Det var en tid för firande, men utvidgningen innebar också utmaningar för institutionen av icke tidigare skadat slag. När jag tittar tillbaka är det med stolthet som jag kan säga att vi inte endast klarade av dessa utmaningar, utan också växte oss starkare när vi tog oss an dem.

Idag står vi inför lika betydelsefulla förändringar inom vår institution. Lagstiftningsprocessen för att överföra delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen har avslutats. Ett oförtrutet arbete från de båda instanserna och institutions övriga avdelningar har inneburit att samtliga åtgärder har vidtagits för att se till att reformen har kunnat genomföras på ett smidigt sätt.

Samma samarbets- och anpassningsanda har också drivit domstolens insatser inom digital omställning – ett annat mycket viktigt område. Institutionen har under hela året fortsatt att bygga upp sin digitala kapacitet genom att aktivt utveckla AI-baserade projekt. Genomförandet av dessa initiativ respekterar AI-förordningen, som trädde i kraft under året. Mänsklig medverkan är alltså väsentlig för att AI-verktyg ska kunna användas på ett effektivt sätt och domstolen startade därför ett brett utbildningsprogram om AI. Domstolens juridiska översättningsavdelningar har tagit en ledande roll i arbetet med att se över arbetsprocesserna i en mer avancerad digital miljö. Detta arbete har satt en ribba för domstolens övriga avdelningar att följa i sitt arbete på detta område.

Domstolens strävan att modernisera och nyskapa har också inneburit att tryggheten av säkerheten och motståndskraften hos institutionens digitala infrastruktur blivit en fråga av lika väsentlig betydelse. Cybersäkerhetsförordningen trädde i kraft under året. Genom denna rättsakt infördes långtgående skyldigheter för domstolen som skulle vara uppfyllda inom en strikt tidsram.

Domstolens tidlösa grundläggande värden fortsätter att styra verksamheten, samtidigt som institutionen sätter fokus på innovation. Nyckeln till domstolens framgång är dess största tillgång: Över 2 000 motiverade personer från hela Europa som arbetar sida vid sida varje dag för att se till att domstolens fullgör sitt rättsskipningsuppdrag. Mångfalden ger denna kollektiva gärning dess riktiga värde. Genom att föra samman ett brett spektrum av synsätt, kulturer, erfarenheter och färdigheter stärks domstolens förmåga att fullgöra sitt uppdrag.

För att kunna locka till oss och behålla de bästa medarbetarna från samtliga EU-medlemsstater har det under året vidtagits åtgärder i syfte att se till att vårt värdland är en attraktiv plats att arbeta på. För första gången finns det nu erkännande från politiskt håll om de specifika utmaningar som möter EU-anställda i Luxemburg, jämfört med deras kollegor i Bryssel. Budgetmyndigheten beviljade, efter en invecklad process, domstolens begäran om ett tillfälligt bostadstillägg för kollegor i lägre lönegrader. Detta utgör ett viktigt första steg för att komma till rätta med denna ojämlikhet.

Domstolens engagemang för mångfald sträcker sig utanför institutionens anställda. Tillsammans med European Judicial Training Network vidtog domstolen under år 2024 nya åtgärder för att hitta en optimal geografisk balans mellan de medarbetare från nationella myndigheter och domstolar som deltar i längre utbildningar vid institutionen. Dessa ansträngningar har gett konkreta resultat genom att sökande från tre nya medlemsstater har inkommit med ansökningar för första gången under utbildningsprogrammets tjugotvååriga historia.

Detta är också ett uttryck för domstolens sedan länge etablerade åtagande att fördjupa dialogen med nationella domstolar, något som skett aktivt under hela året. Ett annat viktigt steg för att fördjupa dialogen mellan EU-domstolen och nationella domstolar har tagits av EU:s domstolsnätverk: Nätverkets kontaktpersonsmöte ordnades för första gången utanför institutionen i samarbete med Belgiens högsta förvaltningsdomstol, Conseil d'État. Detta gav nätverket möjlighet att anlägga nya synsätt och stärkte grundtanken att dialogen mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna per definition är gränsöverskridande.

Vid sidan av dessa externa milstolpar har domstolen även inriktat sig på den egna verksamheten genom att bekräfta att institutionen vägleds av de högsta etiska normerna, något som alltid utgjort en oskiljaktig del av institutionens identitet. Under året samlade domstolen dessa normer i en uppförandekod som gäller för samtliga anställda. Principerna i uppförandekoden motsvarar de höga normer som tidigare slagits fast och upprätthållits av domstolens ledamöter.

På samma sätt som domstolen, med beslutsamhet och vilja att uppnå en delad målsättning, tog sig an de utmaningar som institutionen ställdes inför i samband med utvidgningen för tjugo år sedan är jag övertygad om att vi om tjugo år kommer att blicka tillbaka på dagens omvandlingar med samma känsla av stolthet. De utmaningar som vi står inför idag gör det möjligt att ställa sig bakom den framåtblickande utveckling som kommer att styra institutionens väg in i framtiden, samtidigt som vi respekterar den rika tradition som format domstolens historia.

B. Årets viktigaste händelser

Överföring av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen

Den 1 september 2024 trädde viktiga ändringar i EU-domstolens stadga samt i domstolens respektive tribunalens rättegångsregler i kraft. Syftet med dessa ändringar är att göra det möjligt för domstolen och tribunalen att, inom skäligen tidsramar, meddela avgöranden av hög kvalitet och att skapa en bättre fördelning av arbetsbördan mellan de båda instanserna. Ändringarna i stadgan föreslogs av EU-domstolen och antogs av Europaparlamentet och rådet. Domstolen och tribunalen antog ändringarna i sina respektive rättegångsregler efter det att rådet hade lämnat sitt godkännande. Dessa ändringar genomför överföringen av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen och moderniserar handläggningen av mål i dessa båda instanser.

Ändringarna i EU-domstolens stadga och genomförandet av dessa ändringar

I kraft av **ändringarna i EU-domstolens stadga** blev det möjligt att från och med den 1 oktober 2024 överföra delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen. Möjligheten att överföra delar av domstolens behörighet på detta område har funnits sedan Nicefördraget undertecknades år 2001. Den fick förnyad aktualitet i samband med 2015 års reform av EU:s domstolsstruktur, vilken bland annat innefattade den fördubbling av antalet domare i tribunalen som blev fullständigt genomförd år 2022.

Tribunalens behörighet att meddela förhandsavgöranden avser vissa tydligt avgränsade, **specifika rättsområden** på vilka det sällan uppkommer några principfrågor och på vilka det finns betydande rättspraxis från domstolen som kan vägleda tribunalen när den utövar sin nya behörighet. Det är också fråga om begäranden om förhandsavgörande på rättsområden där det förekommer ett tillräckligt betydande antal hänskjutanden från nationella domstolar för att en överföring av behörighet från domstolen till tribunalen ska medföra en reell avlastning av domstolens arbetsbörda.

Tribunalen är behörig att meddela förhandsavgöranden på följande specifika rättsområden: det gemensamma systemet för mervärdesskatt, tullkodexen, tullklassificering av varor, compensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning eller försenade eller inställda transporttjänster samt systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

Fördelningen av mål mellan domstolen och tribunalen

[Se videon på YouTube](#)

Ändringarna i **domstolens rättegångsregler** avser främst den inledande handläggningen av mål om förhandsavgörande, i syfte att fastställa vilken instans som ska handlägga dem. Genom ändringarna införs även bestämmelser som möjliggör en snabb handläggning av de begäranden om förhandsavgörande som tribunalen överlämnar till domstolen på grund av att de kräver ett vägledande avgörande som kan påverka enhetligheten eller konsekvensen i EU-rätten. Genom ändringarna införs det slutligen bestämmelser som gör det möjligt att, inom en rimlig tid efter det att ett mål avslutats, göra inlagor och skriftliga yttranden som getts in i mål om förhandsavgörande av de berörda som avses i artikel 23 i stadgan tillgängliga på EU-domstolens webbplats.

I ändringarna av **tribunalens rättegångsregler** ges närmare föreskrifter om handläggningen av de mål om förhandsavgörande som överlämnas till tribunalen. Ändringarna i tribunalens rättegångsregler återger i princip de bestämmelser i domstolens rättegångsregler som reglerar handläggningen av mål om förhandsavgörande, inbegripet bestämmelserna om offentliggörande av inlagor och skriftliga yttranden som ges in av de berörda som avses i artikel 23 i stadgan. Därigenom tillförsäkras nationella domstolar och de berörda som avses i artikel 23 i stadgan samma garantier som de som tillämpas av domstolen.

Andra viktiga ändringar rör **tribunalens struktur och organisation**. Det inrättas en mellanstor avdelning med nio domare som leds av tribunalens vice ordförande. Mål om förhandsavgörande kommer att tilldelas avdelningar med fem domare som är ansvariga för denna typ av mål. Mål om förhandsavgörande kan dock hänskjutas till en annan dömande sammansättning beroende på betydelsen av de frågor som ställts av den nationella domstolen.

De domare som kan komma att tjänstgöra som generaladvokater i mål om förhandsavgörande (liksom deras ersättare) väljs av tribunalen och biträder den behöriga dömande sammansättningen i respektive mål i enlighet med generaladvokaternas roll i mål vid domstolen.

Tribunalen har även förtydligat reglerna om skydd av personuppgifter och om ingivande och delgivning av inlagor i mål om förhandsavgörande.

Omfattningen av ändringarna har även gjort det nödvändigt att **omarbeta de praktiska genomförandebestämmelserna** till tribunalens rättegångsregler.

Övriga ändringar av rättegångsreglerna

Andra nyheter syftar till att förbättra, förenkla och modernisera domstolens och tribunalens handläggning av mål, med beaktande av de erfarenheter som gjordes under pandemin. Den viktigaste förändringen för domstolens del är möjligheten – som redan finns i tribunalen – för parternas ombud eller företrädare för de berörda som avses i artikel 23 i stadgan att delta i en förhandling genom videokonferens, under förutsättning att de rättsliga och tekniska förutsättningar som anges i de praktiska anvisningarna till parterna är uppfyllda. Tribunalen har även sett över ett antal bestämmelser som är tillämpliga i mål om direkt talan, däribland bestämmelserna om konfidentiell behandling av rättegångsinlagor, ändring av talan under rättegången och formföreskrifter för ingivande av rättegångsinlagor.

Webbsändningar av domstolens förhandlingar utgör ett viktigt medel för att öka EU-medborgarnas insyn i EU-domstolens verksamhet och göra domstolen mer tillgänglig. I en ny bestämmelse fastställs vilka regler som gäller för webbsändningar av muntliga förhandlingar, sammanträden för avkunnande av domar och föredragningar av generaladvokaternas förslag till avgörande. Tribunalen har infört bestämmelser i sina rättegångsregler som i alla väsentliga hänseenden är likvärdiga.

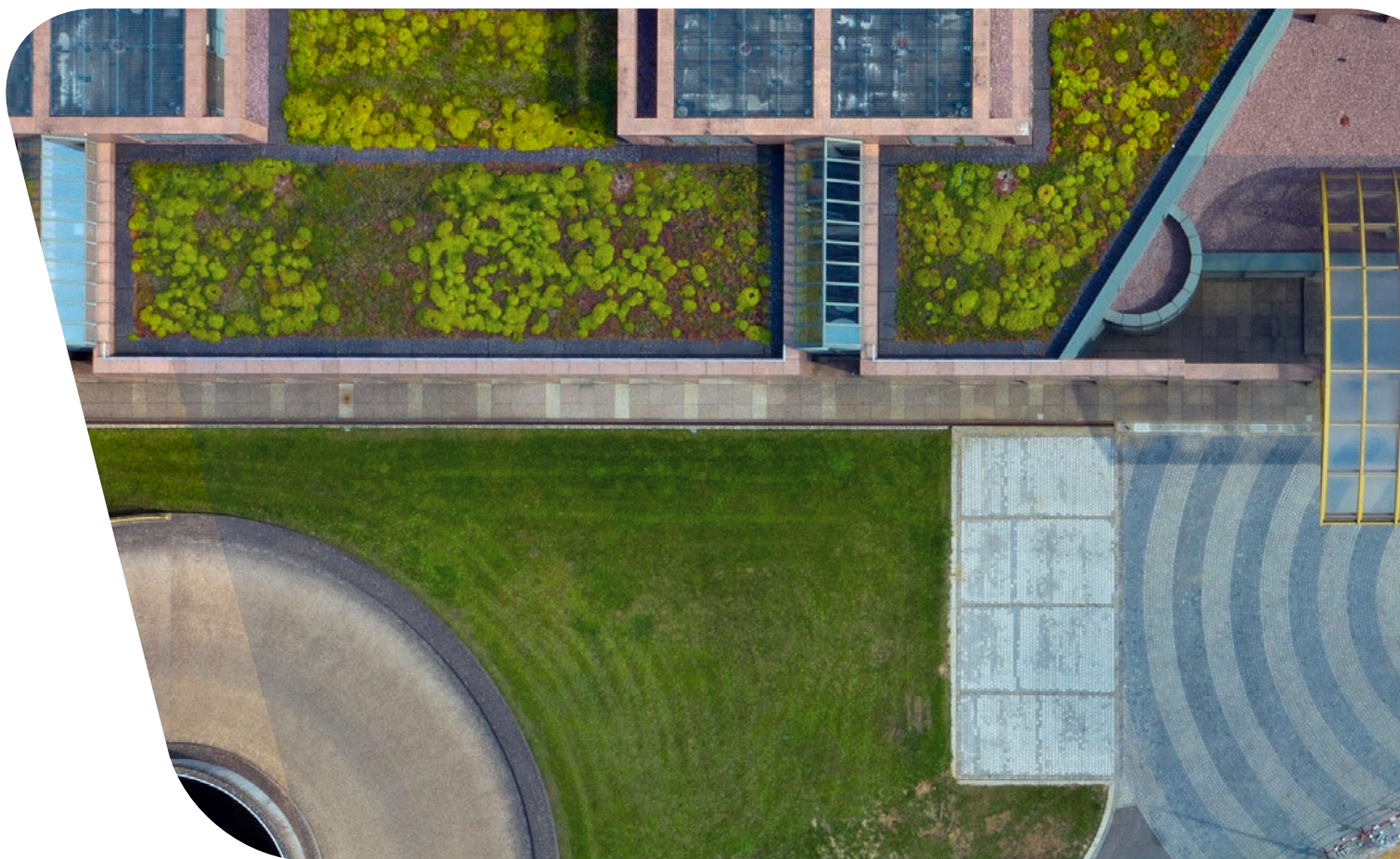
Giulia Predonzani, handläggare hos tribunalens justitiesekreterare

”För dem som är intresserade av löpning kan reformen av stadgan ses som det maratonlopp som varje löpare hoppas kunna genomföra en dag och som han eller hon har tänkt på sedan mer än tjugo år. Flera etapper har behövt avslutas för att nå fram till målet. Fullbordandet av reformen av EU-domstolens domstolsstruktur har gett tribunalen de resurser och den organisation som behövs för att kunna handlägga mål om förhandsavgörande med den skyndsamhet som dessa mål kräver. Det var emellertid inte möjligt att stanna där.

För att kunna genomföra maratonloppet behövde tribunalen ha ett lämpligt och praktiskt anpassat regelverk. Tribunalen måste nämligen ta hänsyn till de nationella domstolarnas delaktighet i mål om förhandsavgörande och detsamma gäller delaktigheten för de berörda som avses i artikel 23 i stadgan i sådana mål. Tribunalen har därför anpassat inte bara sina rättegångsregler och de praktiska genomförandebestämmelserna till rättegångsreglerna, utan även beslutet om användningen e-Curia samt övriga så kallade ’soft law-dokument’ – checklistor, formulär och informationsdokument (utelämnande av personuppgifter i mål om förhandsavgörande, mallar). Tribunalen har också behövt anta beslut om hur

dömande avdelningar ska vara sammansatta och arbetssätten för sina olika avdelningar och dömande sammansättningar, inbegripet den nya mellanstora avdelningen. Tribunalen har också valt generaladvokater för att handlägga mål om förhandsavgörande. Införandet av nya arbetsmetoder har inneburit att tribunalen varit tvungen att samråda med sina övriga 'marathonpartners', särskilt generaldirektoratet för mångspråkighet, direktoratet för informationsteknik och direktoratet för forskning och dokumentation. Ett viktigt steg var inrättandet av en gemensam kontaktpunkt eller en så kallad 'one-stop shop': Denna har tagit formen av en applikation som centraliserar analysen av de mål om förhandsavgörande som kan överlämnas till tribunalen. Under hela 'träningsfasen' hade vi en konstruktiv dialog med vår institutionspartner, domstolens kansli, som tjänade som ett viktigt stöd.

Förberedelse, förmåga att förutse behov och ett intensivt arbete som kräver uthållighet var samtliga uppgifter som skulle utföras inom en kort tidsram. I oktober 2024 var tribunalens anställda och dess kansli klara och stod beredda i startblocken för att springa detta efterlängtnade maratonlopp! I slutet av år 2024 hade 23 ärenden passerat institutionens gemensamma kontaktpunkt och 19 mål överlämnats till tribunalen. Loppet fortsätter och vi är i toppform!"

20-årsjubileet av 2004 års EU-utvidgning

Den 1 maj 2004 anslöt sig tio nya medlemsstater till EU: Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien. Denna utvidgning är den största EU-utvidgning som ägt rum – båda avseende befolkning och antal länder.

Inverkan på domstolens respektive tribunalens verksamhet av 2004 års utvidgning

Av EU:s successiva utvidgningar var 2004 års utvidgning den största och innebar institutionen skulle absorbera tio nya domare i domstolen respektive tribunalen.

2004 års utvidgning hade en väsentlig inverkan på systemet för språkanvändning vid institutionen. Antalet officiella språk ökade från 12 till 21. Detta ledde till en exponentiell ökning av antalet möjliga språkkombinationer, som gick från 110 till 420.

Inrättandet av nya domarkabinett och nya språkenheter krävde betydande insatser på det strukturella planet, både vad gäller lokaler och rekrytering. Inom loppet av ett år började hundratals nya kollegor att arbeta vid institutionen.

De medlemsstater som anslöt sig till EU år 2004 har lämnat ett väsentligt bidrag: Under de 20 år som har gått sedan utvidgningen har domstolar i de tio nya medlemsstaterna framställt närmare 1 300 begäranden om förhandsavgörande.

”Ett nytt konstitutionellt ögonblick för Europa”

EU-domstolen ordnade den 3 maj 2024 ett symposium med titeln ”20-årsjubileet av anslutningen av tio stater till Europeiska unionen: Ett nytt konstitutionellt ögonblick för Europa”. Symposiet sammanförde domare och företrädare för samtliga EU-medlemsstater som tillsammans reflekterade över EU-domstolens bidrag till att främja den europeiska integrationen och dessa tio medlemsstaters bidrag till den gemensamma rättsordningen.

Rapporterna från symposiet den 3 maj har offentliggjorts på EU-domstolens webbplats. Vid symposiet diskuterades flera teman, däribland:

- anslutningsprocessen för de nya medlemsstaterna efter Berlinmurens fall, vilken krävde en grundläggande förändring av lagstiftningen i dessa stater och en grundläggande omställning av de berörda folkens kultur och sinne,
- de gemensamma europeiska värdena och det bidrag som 2004 års utvidgning lämnat till EU:s utveckling till en "värdeunion", och
- konvergensen mellan de nya medlemsstaternas ekonomier och resten av EU.

Anförandena från de olika talarna och diskussionerna mellan deltagare tydliggjorde att EU är något unikt, eftersom den är en union som bygger på delade värden – bland vilka demokratin och rättsstaten står högst – vilka EU och dess medlemsstater måste fortsätta att försvara.

Uttalande av Ineta Ziemele, domare vid EU-domstolen och ordförande för arbetsgruppen för evenemangets anordnande

"Konferensen markerade att det gått 20 år sedan den största enskilda utvidgningen av Europeiska unionen och dess syfte var att anlägga ett helhetsperspektiv på den inverkan som denna utvidgning haft på unionen och de förändringar som den medfört. Det ansågs vara rätt tillfälle att, efter en sådan viktig historisk milstolpe, reflektera över och utbyta erfarenheter och lärdomar om hur unionen har utvecklats och förändrats under de senaste 20 åren.

Under förberedelserna inför konferensen föreslog domstolen och tribunalen att 2004 års utvidgning skulle ses som en konstituerande händelse – ett paradigmskifte – som förenade Öst- och Västeuropa i ett gemensamt konstitutionellt projekt. I och med 2004 års utvidgning kom Europeiska unionens värderingar och principer att spridas till delar av Europa, vars respektive historia är särskilt komplicerad. De tio nya medlemsstaterna gick med i Europeiska unionen med stark beslutsamhet och stora förhoppningar om frihet, rättvisa och välbefinnande. Anslutningsprocessen till Europeiska unionen var emellertid komplex och långt ifrån självklar, och kandidatländerna lade ner oerhört mycket arbete och möda för att uppfylla de anslutningskriterier (de så kallade Köpenhamnskriterierna) som hade fastställts av Europeiska rådet i Köpenhamn år 1993.

Den där dagen för 20 år sedan innebar en grundläggande förändring även för unionen på alla områden där unionen har befogenhet. Exakt hur denna förändring skulle se ut var inte alltid lätt att förutse, men det var uppenbart att det fanns en större potential för tillväxt på den inre marknaden och att en fascinerande kulturell, historisk och språklig mångfald öppnade sig som kom att åtfölja den framtida politiska och rättsliga utvecklingen inom unionen. Den utvidgade Europeiska unionen blev en ännu viktigare global aktör.

Ett annat unikt inslag i konferensen var det faktum att domstolen och tribunalen hade bjudit in talare från respektive berörd stat som var personer som hade varit direkt involverade i anslutningsprocessen eller som hade varit ledande personligheter med viktiga roller inom unionen eller i respektive stat avseende unionsmedlemskapet. Konferensen innehöll ett tvärvetenskapligt inslag i temat för de reflektioner som domstolen och tribunalen hade föreslagit.

Konferensen avslutades med en *tour d'horizon* av professor Norman Davies om dessa staters komplexa och ofta brutala historia. Detta var en nödvändig påminnelse om att Europeiska unionens värden inte kan tas för givna och att deras fortlevnad och utveckling kräver ett medvetet arbete från alla i unionen. Medan vi funderade över lärdomarna från konferensen sjöng EU-domstolens kör sånger på tio språk innan den avslutade med Beethovens 'Hymn till glädjen', som fortsätter att uttrycka Europeiska unionens grundtanke – att människosläktet ska bli bröder."

EU-domstolen förstärker sitt etiska regelverk

EU-domstolens uppdrag innebär att institutionen alltid satt upp och följt de strängaste kraven ifråga om oavhängighet, opartiskhet och integritet. Dessa krav motsvarar de värden som utgör institutionens identitet och uppfyllelsen av dem är av grundläggande betydelse för förtroendet för EU-domstolen och för dess legitimitet. Detta är skälet till att EU-domstolen alltid sett till att ha ett internt regelverk som motsvarar de strängaste etiska normerna och som sålunda tillgododrar de förväntningar på exemplariskt uppträdande som åvilar en domstol.

EU-domstolen har således alltid följt stränga etiska regler. Ledamöterna i institutionen (domare, generaladvokater och justitiesekreterare) samt all övrig personal omfattas av dessa regler, även efter det att de lämnat EU-domstolen.

Mot bakgrund av en utveckling där förväntningarna om exemplariskt uppträdande från EU-förvaltningen ökar, har EU-domstolen uppdaterat sitt interna etiska regelverk. Detta arbete inleddes år 2021 med ändringen av [uppförandekoden för ledamöter och tidigare ledamöter](#) och fortsatte år 2024 med antagandet av en uppförandekod för EU-domstolens övriga personal.

Befintliga regler i tjänsteföreskrifterna för EU-tjänstemän och i anställningsvillkoren för övriga EU-anställda samt i ett antal interna föreskrifter har omarbetats, kompletterats och anpassats till kraven för domstolsarbete och samlats i en uppförandekod för EU-domstolens personal. Uppförandekoden trädde i kraft den 1 mars 2024 efter att ha godkänts av behörig intern kommitté.

Uppförandekoden grundar sig på etiska regler från flera befintliga källor och innebär att samtliga anställda vid EU-domstolen på ett och samma ställe, på ett enkelt och lättförståeligt sätt, kan hitta tillämpliga regler. Mot bakgrund av strävan att förbättra insyn och respektera rättssäkerheten är syftet med uppförandekoden att göra en tolkning av dessa regler som tar hänsyn till de särdrag som kännetecknar EU-domstolens dömande verksamhet och att förtydliga på vilket sätt de ska genomföras. Uppförandekoden utgår från de etiska grundvärden som styr institutionens

verksamhet och översätter dessa värden till normer för exemplariskt uppträdande. Uppförandekoden innehåller speciella regler för personer i ledande ställning, vilka beaktar det särskilda ansvar som dessa personer har, och för rättssekreterare, på grund av den särskilda ställning som de har i förhållande till ledamöterna i domstolen och tribunalen och på grund av deras direkta delaktighet i den dömande verksamheten. I dessa regler betonas att plikten att uppträda exemplariskt står i proportion till det ansvar som utövas. Det anges också utförligt vilka specifika skyldigheter som gäller för att förhindra intressekonflikter och för utövandet av sidouppdrag, även efter det att den anställde lämnat sin tjänst.

C. Kontakter med allmänheten

16 319 besökare varav

3 985 jurister

Virtuella besökare: 7 %

2 493 besökare då EU-domstolen
höll öppet hus

Distansbesök - ett utbildningsprogram för skolungdomar

Detta [utbildningsprogram](#) på distans gör det möjligt för gymnasieelever i åldrarna 15-18 år att lära sig om EU-domstolens uppdrag och verksamhet direkt i sitt klassrum, utan att behöva resa till Luxemburg. Projekt syftar till att öka gymnasieelevers och lärares medvetenhet om demokratiska värden och om aktuella utmaningar på det juridiska planet. Elever och lärare får också förklarat hur EU-domstolens rättspraxis påverkar EU-medborgarnas vardagsliv. Drygt 1 300 gymnasieelever fick under år 2024 möjlighet att besöka EU-domstolen inom ramen för detta program.

De pressansvariga på EU-domstolens kommunikationsdirektorat är utbildade jurister och deras uppgift är att göra domar, beslut, förslag till avgöranden och upplysningar om pågående mål mer tillgängliga och förståeliga för journalister och korrespondenter från EU-medlemsstaterna. De utarbetar pressmeddelanden för att journalister och jurister ska kunna hålla sig uppdaterade i realtid om domstolens och tribunalens avgöranden. Till personer som anmält sig till EU-domstolens [press- och informationsavdelning](#) skickar de pressansvariga ut regelbundet utkommande informationsbrev med viktiga nyheter rörande institutionen och handläggningen av mål samt så kallade snabb info-upplysningar i mål som inte varit föremål för något pressmeddelande. De pressansvariga har även hand om e-postmeddelanden och telefonsamtal från EU-medborgare.

2 509 pressmeddelanden

610 informationsbrev 516 "snabb info"-upplysningar

13 091 svar på begäran om upplysningar från
EU-medborgare (telefonsamtal och e-postmeddelanden)

EU-domstolen är aktiv på sociala medier genom sina två X-konton (ett på [franska](#) och ett på [engelska](#)), sitt [LinkedIn](#)-konto och sitt [Mastodon](#)-konto. Antalet följare och prenumeranter ökar ständigt och visar på allmänhets intresse och engagemang för EU-domstolens verksamhet. EU-domstolen har även en [YouTube](#)-kanal som finns tillgänglig på samtliga 24 officiella EU-språk. EU-domstolens YouTube-kanal innehåller korta filmer och videoanimationer riktade till allmänheten som förklarar hur EU-domstolens rättspraxis påverkar EU-medborgarnas vardagsliv.

163 000 följare på X +2 % jämfört med år 2023

297 346 prenumeranter på LinkedIn +26 % jämfört med år 2023

4 500 prenumeranter på Mastodon

90 000 prenumeranter och 600 000 visningar på YouTube +137 % jämfört med år 2023

År 2024 lade EU-domstolen ut en ny video på sin YouTube-kanal:
Fördelningen av mål mellan domstolen och tribunalen

[Se videon på YouTube](#)

Webbsändningar av förhandlingar

EU-domstolen erbjuder webbsändningar av förhandlingar för att göra sin verksamhet mer lättillgänglig för allmänheten. Sammanträden för avkunnande av domar och föredragningar av generaladvokaternas förslag till avgörande sänds *direkt* på EU-domstolens webbplats på det klockslag som anges i [förhandlingskalendern](#). Muntliga förhandlingar i mål som handläggs av domstolens stora avdelning sänds *i efterhand*.

Inspelningar finns tillgängliga under en månad.

Före utsändningen av den muntliga förhandlingen publiceras en **förklarande sammanfattning** av målet på de språk som kommer att användas vid förhandlingen. Denna sammanfattning finns på EU-domstolens webbplats samt på sociala medier. År 2024 publicerades **29** förklarande sammanfattningar.

4

**En miljömedveten
institution**

EU-domstolen driver sedan många år en ambitiös miljöpolicy som utgår från de strängaste kraven i fråga om hållbar utveckling och respekt för naturresurser. Denna policy tar sig sedan år 2016 konkret uttryck i EU-domstolens **EMAS**-certifiering (Eco-Management and Audit Scheme). Denna EU-reglerade certifiering tilldelas organisationer som uppfyller rigorösa krav i fråga om miljöpolicy, miljöskyddsarbete och hållbart arbetssätt.

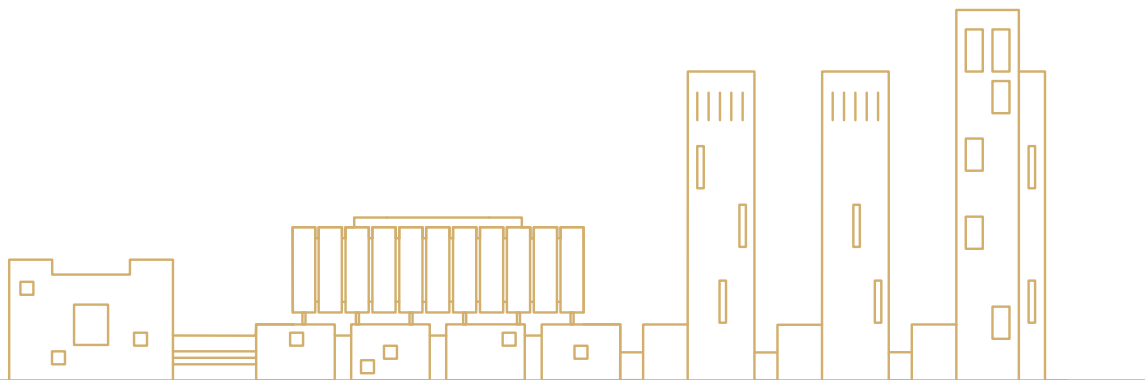
EU-domstolen uppnådde år 2023 mycket tillfredsställande resultat för samtliga miljöindikatorer och det är detta år som härnäst kommer att tjäna som referensår för institutionens miljöprestanda efter pandemin under åren 2020–2022.

Miljöindikatorerna för vattenförbrukning, avfall, papper, uppvärmning och el motsvarar 2023 års indikatorer. Förändringar mäts i förhållande till år 2015 som är referensår för EMAS-systemet.

Beträffande EU-domstolens **energiförbrukning** har sparåtgärderna i anledning av kriget i Ukraina förlängts. En ny betydande sänkning av institutionen el- och värmeförbrukning har konstaterats. EU-domstolen har dessutom uppnått sin ambitiösa målsättning i fråga om minskad **pappersförbrukning**. År 2023 minskade användningen av kontorspapper (exklusive externa publikationer) med 55,2 procent jämfört med år 2019. Denna bestående utvecklingstrend förklaras av ändrade vanor och en ökad digitalisering av dokumenthanteringen.

Trots att EU-domstolen återupptagit samtliga delar av sin verksamhet, inbegripet externa besök, har koldioxidutsläppen stabiliserats tack vare en rad initiativ, men framförallt tack vare att personalen är medveten om institutionens EMAS-policy och är aktivt engagerad i denna policy.

Heltidsekvivalenter (HTE) är en enhet som gör det möjligt att mäta yrkesaktiviteten, oberoende av skillnader i veckoarbetstimmar mellan olika anställda till följd av olika arbetsformer.

Förbättrad avfallsåtervinning
och minskad användning av
engångsplast

veloH!

Deltagande i låncykelsystemet VeloH.
Stöd till resor med cykel och stöd till
resor med tåg för gränsarbetare
Installation av laddstationer för elbilar

Minskning av
pappersförbrukningen
↓63 % kg/HTE

Minskning av
vattenförbrukningen
↓20 % m³/HTE

Minskning av kontors-
och matavfall
↓43,2 % kg/HTE

Förbättring av
infrastrukturen för
uppvärmning, ventilation,
luftkonditionering och
belysning

Minskning av
elförbrukningen
↓28,7 % kWh/HTE

Minskning av
energiförbrukningen
för uppvärmning
↓33,5 % kWh/HTE

3 466 m²
solceller som producerar
380 758 kWh:
vilket motsvarar
årsförbrukningen
för 69 familjer

Minskning av
koldioxidutsläppen
↓30,2 % kg CO₂/HTE

5

Framåtblickar

Den främsta utmaningen under år 2025 kommer att vara att se till att **genomförandet av reformen att överföra delar av behörigheten i mål om förhandsavgörande till tribunalen** blir en framgång. Denna reform trädde ikraft den 1 oktober 2024 och utgör det sista steget i omvandlingen av EU:s domstolsstruktur. EU-domstolen kommer att se till att samtliga avdelningar lämnar erforderligt och effektivt stöd till tribunalen, så att den instansen kan handlägga denna måltyp under optimala förutsättningar.

Måltillströmningen förväntas öka på kort och medellång sikt. EU-domstolen kommer att möta denna utveckling genom att fortsätta sitt arbete med att **digitalisera rättsliga och administrativa handläggningsprocesser** för att förbättra effektiviteten. EU-domstolen kommer att fortsätta att utnyttja de möjligheter som ny teknik erbjuder, samtidigt som institutionen kommer att visa den omsorg som dess rättskipningsuppdrag kräver och som följer av institutionens interna riktlinjer om att ta tillvara medarbetarnas expertis och kunskaper.

Året kommer också att präglas av nya **projekt riktade till EU-medborgarna**. Detta är i linje med EU-domstolens policy om ökad insyn och bättre tillgänglig information. EU-domstolen kommer att se över och bredda sina kommunikationskanaler för att öka insynen i dess dömande och administrativa verksamhet. Institutionen kommer att avsluta sitt arbete med att förnya webbplatsen Curia för att bättre tillgodose behoven hos jurister, medier och allmänheten. EU-domstolen kommer dessutom att lansera videoplattformen Curia web TV som kommer att sända program som förklarar domstolens verksamhet. Denna videoplattform kommer att förbättra förståelsen hos samtliga EU-medborgare, inbegripet yngre generationer, för EU-domstolens avgöranden och för hur institutionen arbetar.

EU kommer under år 2025 att fira och högtidlighålla **trettiårsjubiléet av Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning**. Denna fjärde EU-utvidgning ägde rum nästan tio år efter Spanien och Portugals anslutning och föregicks av folkomröstningar i de tre nya medlemsstaterna i vilka befolkningen i respektive land lämnade sitt godkännande. Den innebar att EU fick 370 miljoner invånare och att EU:s geografiska område utökades både mot norr och mot Centraleuropa. I samband med högtidlighållandet kommer EU-domstolen, tillsammans med framstående företrädare för respektive land, att belysa den kontext som omgärdade dessa tre länders anslutning, betydelsen av deras anslutning och effekterna som anslutningen fick för dem.

EU-domstolen kommer att fortsätta **den djupa dialog** som den har **med nationella domstolar** sedan mer än 70 år. Det är genom denna dialog som EU-rättens enhetlighet och enhetliga tillämpning säkerställs.

EU-domstolen kommer att göra detta genom EU:s domstolsnätverk, tillsammans med författningsdomstolar och högsta domstolar samt inom ramen för det årliga Domarforum för nationella domare som ordnas i EU-domstolens lokaler.

I september 2025 kommer EU-domstolen att vara medarrangör till konferensen "EUnited in diversity" som äger rum i Sofia. Denna konferens äger rum vartannat år och ordnades för första gången i Riga år 2021 och för andra gången i Haag år 2023. Temat för 2025 års konferens är "Författningsrättens roll i EU:s gemensamma rättsordning".

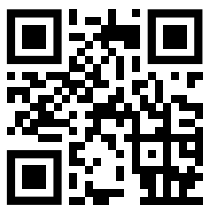

6

Håll dig uppdaterad!

Använd sökmotorn för tillgång till domstolens och tribunalens praxis via webbplatsen Curia

curia.europa.eu

Följ rättspraxis och andra nyheter från domstolen

genom att ta del av **pressmeddelanden**

curia.europa.eu/jcms/PressReleases

genom att prenumerera på domstolens **RSS-flöde**

curia.europa.eu/jcms/RSS

genom att följa institutionens **X-konto**

[CourUEPresse](https://couruepresse.eu) eller [EUCourtPress](https://eucourtpress.eu)

genom att följa institutionens **Mastodon-konto**

curia.social-network.europa.eu/@Curia

genom att följa **LinkedIn-kontot**

linkedin.com/company/european-court-of-justice

genom att ladda ner **appen CVRIA** för smarta telefoner och surfplattor

genom att ta del av domstolens **rättsfallssamling**

curia.europa.eu/jcms/EuropeanCourtReports

För ytterligare information om domstolens verksamhet

besök webbsidan för **Årsrapporten**

curia.europa.eu/jcms/AnnualReport

se domstolens videofilmer på **YouTube**

www.youtube.com/@CourtOfJusticeEU

Ta del av institutionens handlingar

De historiska arkiven

curia.europa.eu/jcms/archive

Administrativa handlingar

curia.europa.eu/jcms/documents

Besök EU-domstolen

Institutionen erbjuder grupper specifikt utformade **besöksprogram** utifrån deras intressen (möjlighet att närvara vid en förhandling, guidade besök av domstolens lokaler eller konstverk, studiebesök, besök på distans)

curia.europa.eu/jcms/visits

För upplysningar om institutionen

Använd **kontaktformuläret**

curia.europa.eu/jcms/contact

EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

Europeiska unionens domstol

L-2925 Luxembourg

tfn. +352 4303-1

curia.europa.eu

Färdigställd i februari 2025 / Uppgifter per den 31 december 2024

Layout: Europeiska unionens domstol / Direktoratet för kommunikation / Enheten för publikationer och elektroniska medier, 2025

Varken Europeiska unionens domstol eller någon person som agerar för institutionens räkning ansvarar för användningen av ovanstående uppgifter.

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2025

© Europeiska unionen, 2025

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Fotografier/illustrationer:

Alla bilder © Europeiska unionen, om inte annat anges. Sida 9, 12, 13, 83 : © shutterstock.com ; Sida 11 : Lietuvos nacionalinis muziejus / Fotografi: © Gediminas Trečiokas ; Sida 94 - 95 Fotografi: Gediminas Karbauskis

All användning eller återgivning av fotografier och andra handlingar till vilka Europeiska unionen inte innehar upphovsrätten är förbjuden utan upphovsrättsinnehavarens tillåtelse.

Print	ISBN 978-92-829-4823-1	ISSN 2467-1436	doi:10.2862/7172080	QD-01-24-003-SV-C
PDF	ISBN 978-92-829-4822-4	ISSN 2467-1665	doi:10.2862/2060771	QD-01-24-003-SV-N
HTML	ISBN 978-92-829-4821-7	ISSN 2467-1665	doi:10.2862/8899777	QD-01-24-003-SV-Q

EUROPEISKA UNIONENS
DOMSTOL

Direktoratet för kommunikation
Enheten för publikationer och elektroniska medier

